

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Andra Kammaren. N:o 51.

Lördagen den 2 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes den i förmiddagens sammanträde började öfverläggningen angående Banko-Utskottets Utlåtande N:o 7, i anledning af väckta motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.

*Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)*

Herr vice Talmannen, hvilken under början af detta sammanträde ledde Kammarens förhandlingar, lemnade, enligt förut gjord anteckning, ordet åt

Herr Sam. Johnson, som yttrade: Herr vice Talman! Mine herrar! Anledningen, hvarför jag i förmiddags begärde ordet, var, att en talare på skaraborgsbänken yttrade, att man icke skulle anlägga ett afdelningskontor i Jönköping endast på det skäl, att i Jönköpings stad var så stor industriel och handelsrörelse, utan man borde tänka på landsorten, och då förekomme, att på den landsort, den ärade talaren tillhörde, var stor rörelse. Jag betviflar icke det ringaste hvad den ärade talaren yttrade angående landsbygden i Skaraborgs län, utan tror fast hellre, att der är stor rörelse i penningaffärer, men jag vill påpeka, att så är förhållandet äfven inom Jönköpings län. Motionärerne hafva väl ej heller menat, att afdelningskontoret skulle inrättas endast för Jönköpings stad.

Det var hufvudsakligen endast detta jag ville nämna, men medan jag har ordet, skall jag be att få påpeka ett förhållande, som är mig väl bekant. Jag bor, som herrarne veta, i Jönköpings län och representerar det så väl till folkmängd som område minsta häradet i länet. För fem eller sex år sedan hade jag väl reda på omsättningen i Jönköpings enskilda banks afdelningskontor, och vet, att ensamt på kontoret i den lilla kyrkby, jag tillhör, kom en omsättning på öfver

*Om inrättan-
de af ytterli-
gare afdel-
ningskontor
af Riks-
banken.
(Forts.)*

12 millioner. Nu har möjligtvis någon minskning skett, derigenom att inom samhället inrättats en folkbank, som delar rörelsen med afdelningskontoret, och under sådant förhållande kan kanske afdelningskontoret icke hafva sådan rörelse som förut. Men då jag säger, att minskning skett, får detta icke förstås såsom skulle rörelsen i allmänhet hafva minskats, utan den har tvärt om tilltagit betydligt och kommer att göra det ännu mer, sedan jernvägen Säfsjö—Hvetlanda öppnats för trafik. Derföre är det min öfvertygelse, att ett afdelningskontor från Riksbanken i Jönköping skulle komma mycket väl till pass. Jag vill icke påstå, att behovet deraf är alldeles nödvändigt, ty jag tror nog, att vi kunna reda oss med den bankrörelse vi hafva, men vi må icke blott tänka på möjligheten att kunna reda oss vid penningbehof, utan att det här gäller en principfråga — frågan att få en enda sedelutgifvande bank, som kan tillfredsställa det allmänna. I detta afseende bör hvar och en draga sitt strå till stacken, på det att vinsten af rörelsen måtte komma det allmänna till godo, och icke några få personer må stoppa behållningen i sina fickor. Det är detta vi egentligen böra sträfva för, och derföre anser jag, att man bör gå denna väg.

Jag skall emellertid icke uppehålla Kammarens tid för länge, ty här äro ännu många talare, som ännu yttra sig i denna fråga. Jag vill blott ytterligare nämna, att jag icke är det ringaste emot, att alla orter blifva tillfredsställda i det hänseende, hvarom här är fråga. Men då nu bankofullmäktige föreslagit inrättande af ett riksbankskontor i Jönköping, och Utskottet tillstyrkt detta, anser jag det vara klokast att för denna gång godkänna detta, på det vi fortfarande må gå i den riktning vi önska. Jag skall, som sagdt, visst icke motsätta mig, att äfven någon eller några andra orter få afdelningskontor från Riksbanken, men jag instämmer dock i Herr Lyttkens yttrande, att det vore klokast att först söka få riksbankskontor inrättade i residensstäderna. Detta tror jag också för min del är det riktigaste, men det är ju möjligt, att jag misstager mig häri, ty jag har hört, att äfven i Sundsvall är en betydlig affärsrörelse. Den talare, som hade ordet näst före mig, yttrade dock, att inom Sundsvall funnos så många enskilda banker, att man der icke önskade någon vidare bank, hvarföre och då jag icke heller hört någon talare yttra sig för inrättande af riksbankskontor derstädes, jag icke gör något särskildt yrkande, utan blott ber få instämman i det af Herr Lyttkens på förmiddagen framställda.

Vidare anförde:

Herr Erickson i Bjersby: Jag kan icke annat än uttrycka min tillfredsställelse öfver det slut, hvartill Utskottet kommit. Efter att vid flera riksdagar förslag blifvit väckta om utvidgning af Riksbankens verksamhet genom anordnande af flera afdelningskontor, hafva vi nu ändtligen kommit så långt, enligt min öfvertygelse, på den rätta vägen, att Banko-Utskottet tillstyrker Riksdagen att besluta inrättandet af ytterligare två afdelningskontor. Väl hafva i år blifvit väckta icke mindre än tio motioner om inrättande af afdelningskontor

på skilda platser inom landet; men jag tror dock, i likhet med hvad Utskottet säger, att man här vid lag måste gå varsamt till väga, och så småningom närma sig det slutliga målet för att icke förorsaka någon rubbning i hufvudkontorets ställning.

Jag ber, att i fråga om befogenheten af Utskottets förslag, få hänvisa till de motiv, Utskottet sjelft anfört, hvilka i viss mån grunda sig på bankofullmäktiges egna utlåtanden såväl i fråga om principen, att Riksbankens verksamhet bör utvidgas, som ock beträffande antalet nya kontor, och orterna der de böra förläggas. Det finnes ju icke heller något tvifvel derom, att icke utvecklingen af Riksbankens verksamhet medelst inrättande af flere afdelningskontor skall för Riksbanken själf och vårt lands näringslif i allmänhet vara af yttersta vigt, och särskildt för en hvar, som behöfver anlita de enskilda bankerna, emedan Riksbanken utlånar och kan äfven utlåna penningar på billigare villkor än de enskilda bankerna. Man kan måhända invända, att Riksbankens afdelningskontor ej skola bära sig. Möjligt är, att de ej kunna lemna så godt resultat som de enskilda bankkontoren, men det torde ej vara af stor betydelse, emedan äfven i sådant fall svenska folket i sin helhet förtjenar derpå. Med det system, de enskilda bankerna följa, hvilket jag gerna vill gifva mitt erkännande, så till vida, att de välvilligt låna ut penningar hit och dit, får man deremot, då betalningsdagen kommer, lära sig inse, att denna välvilja måste betalas ganska dyrt.

Hyser man nu den åsigten, att Riksbankens verksamhet bör utvidgas genom inrättande af nya kontor, att man dock dermed bör gå varsamt tillväga, och att man sålunda i år ej bör besluta inrättande af mera än två sådana kontor, så frågas: äro de af Utskottet föreslagna orterna, Jönköping och Sundsvall, de för ändamålet lämpligaste, de som i främsta rummet böra komma i fråga? Vid besvaret af denna fråga vill jag, som hoppas och tror, att den tid icke skall vara allt för aflägsen, då vi få se riksbankskontor inrättade på snart sagdt alla betydande platser i vårt land, taga i betraktande dels folkmängden på den ort, der ett afdelningskontor i första rummet anses böra förläggas, dels ock omfånget och betydelsen af den affärsrörelse, der bedrifves. I fråga om folkmängden uti de i år ifrågasatta orterna finna vi, att Jönköping kommer i första rummet med icke mindre än omkring 19,000 invånare, dernäst Kalmar med 11,605, vidare Linköping med 10,007, Sundsvall med 9,666, Karlstad med 7,737, Falun med 7,507, Borås med 5,396 och slutligen Sköfde och Ulricehamn med jemförelsevis högst obetydliga invånareantal. Jönköping har således förstfödsloret i afseende på folkmängden. Betraktar man sedan affärsrörelsen på de olika orterna, så befinnes det, att, med undantag af Stockholm, Göteborg och Malmö, få platser inom vårt land hafva så utveckladt industrielt lif som Jönköping, icke blott i sjelfva staden, utan äfven i de närmast omkringliggande orterna. Härtill kommer, att Jönköping är säte för Göta Hofrätt, hvilken omständighet väl också bör vara en faktor här.

Hvad Sundsvalls lämplighet för inrättande af ett riksbankskontor beträffar, så har denna stad det emot sig, att den icke är residens-

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

Om inrättan-
de af ytterli-
gare afdel-
ningskontor
af Riks-
banken.
(Forts.)

stad; och man vill ju följa den principen, att afdelningskontoren i första hand böra inrättas i residensstäderna. Jag för min del vågar dock tro, att Norrland i detta hänseende borde utgöra ett undantag, det vill säga att i Norrland med dess stora yttinnehåll och glest befolkade trakter man borde i första rummet taga i betraktande sådana platser, der man kan vänta sig en mera omfattande verksamhet för afdelningskontoren. Jemför man till exempel Sundsvall med Hernösand, hvad folkmängden beträffar, så skall man finna, att Sundsvall har ungefär dubbelt så många invånare som Hernösand; och jag tror äfven att Sundsvall i afseende på affärsrörelse vida öfverträffar Hernösand. Dessutom är afståndet mellan Luleå, der riksbankskontor redan finnes, och Hernösand betydligt mindre än mellan förstnämnda stad och Sundsvall och, hvad jag tror, något mindre äfven mellan Hernösand och Östersund än mellan Östersund och Sundsvall. På grund af dessa omständigheter torde det kunna ifrågasättas, huruvida man icke hellre borde inrätta ett Riksbankens afdelningskontor i Sundsvall än i Hernösand. För min del är jag lika nöjd, vare sig det förlägges i Sundsvall eller i Hernösand, men jag fruktar, att, derest man söker ändra Utskottets förslag på ett eller annat sätt, till exempel genom att förorda inrättande af det ena riksbankskontoret i Hernösand, man skulle kunna föranleda hela frågans fall och sålunda komma att stå på samma punkt som förut.

Hvad Sköfde beträffar, skall jag endast be att få bemöta ett skäl, som af en talare här i Kammaren anfördes för inrättandet i denna stad af ett afdelningskontor. De skäl, som bankofullmäktige härför anført, vill jag icke orda något om, ty de äro naturligtvis så allvarliga man kunnat vänta af en sådan korporation. Men ifrågavarande talare yttrade, att det vore skäl att inrätta ett afdelningskontor i Sköfde, emedan dit möjligen komme att förläggas en militärdepôt. Ja, om så vore, att Riksbankens afdelningskontor behöfde skyddas med bajonetter, då kunde den anförda omständigheten vara ett skäl för ett afdelningskontors inrättande i Sköfde, men så är väl icke förhållandet. Till samma kategori torde man få räkna det skälet, som också under diskussionen blifvit af samme talare anfördt, att Karlsborgs fästning ligger i närheten af Sköfde.

Jag skall icke längre upptaga tiden, utan inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herrar *Magnusson* och *Sjöberg* i Bodaryd instämde i detta anförande.

Herr C. M. Huss: Eftersom jag väckt motion om inrättande af ett afdelningskontor af Riksbanken i Sundsvall, är jag naturligtvis tacksam för det slut, hvartill Utskottet kommit, och detta så mycket mer som inom så väl min valkrets som Sundsvall försports en liflig önskan att få ett Riksbankens afdelningskontor förlagd till denna stad.

Under diskussionen har jag hört många talare uttala den åsigten, att Hernösand såsom varande residensstad borde hafva företräde framför Sundsvall, men jag tror, att, om man också i detta hänseende

kan uppställa såsom en allmän regel, att Riksbankens afdelningskontor böra förläggas till residensstäderna, det likväl finnes förhållanden, som göra, att undantag härifrån måste ske. Och förhållandena inom Vesternorrlands län äro i detta afseende just sådana, att ett undantag här vid lag bör göras, ty uppställer man en jemförelse mellan de båda städerna Sundsvall och Hernösand, skall man finna, att den senare, hvad den allmänna rörelsen beträffar, är betydligt underlägsen den förra. För att visa detta ber jag att få besvära Kammaren med några sifferuppgifter rörande trävaruexporten från Hernösand och Ångermanelfven samt från Sundsvall under åren 1882—1884. Den utgjorde:

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. (Forts.)

	1882.		1883.		1884.	
	Far-tyg.	Kubikmeter.	Far-tyg.	Kubikmeter.	Far-tyg.	Kubikmeter.
Från Hernösand och Ångermanelfven	933.	567,880.	894.	590,555.	760.	507,158.
» Sundsvall	1,484.	980,470.	1,622.	1,158,613.	1,327.	986,608.

Summa åren 1882—1884:

	Fartyg.	Kubikmeter.
Från Hernösand och Ångermanelfven	2,587.	1,655,593.
» Sundsvall	4,433.	3,125,691.
Detta med afseende på trävaruexporten. I afseende på tulluppbörden utgjorde densamma		

	1880.	1881.	1882.
vid Hernösand	119,417.	102,811.	118,239.
» Sundsvall	623,455.	636,802.	721,406.

I afseende på bankrörelsen är det en väsentlig skillnad mellan Sundsvall och Hernösand. Den 31 December 1884 voro bankernas fordringar t. ex. å inrikes vaxlar i Hernösand . . . 2,957,767 kronor 21 öre och i Sundsvall 12,602,107 " 96 "

Jag vill icke upptaga Kammarens tid med angifvande af flera siffror. För öfrigt står Sundsvall i lättare kommunikationer med länet än Hernösand, och Sundsvall har jernvägsförbindelse med så väl Stockholm som med Sollefteå, som är en af de mest betydande och folkrikaste platser i Ångermanland. Sundsvall är af naturen särdeles gynnadt för trävaruexport, beläget midt emellan och på cirka 1½ mils afstånd från Ljungan och Indalselvans utlopp. Inom detta område äro nästan alla sågverk belägna, som finnas inom Sundsvalls tullkammardistrikt. Denna omständighet gör, att för dessa sågverk är det beqvämast att använda sundsvallsbankerna för sina affärer. I afseende på Hernösand äro förhållandena deremot helt annorlunda. Sågverken inom dess tullkammardistrikt äro spridda 8 à 10 mil uppåt Ångermanelfven, och dessa sågverk begagna sig till största delen af Hernösands enskilda banks afdelningskontor i Nyland och Sollefteå, och norrut äro distriktets sågverk spridda ända upp till Örnsköldsvik, som är beläget 11 mil från Hernösand och hvarest så väl Hernösandsbanken som Sundsvalls enskilda bank hafva afdelningskontor.

Herr Samuel Johnson sade, att det redan förut finnes så många bankkontor i Sundsvall, att der icke behöfdes flera. Ja, men oakadt

*Om inrättan-
de af ytterli-
gare afdel-
ningskontor
af Riks-
banken.
(Forts.)*

der finnas några banker förut, tror jag det vore behöfligt att få ännu en bank, i synnerhet en afdelning af Riksbanken.

Af hvad jag sålunda anfört, torde framgå, att Sundsvall i detta afseende bör hafva företrädare framför Hernösand, och att Sundsvall lika väl bör komma i åtnjutande af ett Riksbankens afdelningskontor som Jönköping. Då Utskottet kommit till det resultat att föreslå afdelningskontor för så väl Jönköping som Sundsvall, tror jag således Utskottet haft goda skäl därför, och jag skall därför också be att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Johansson från Kalmar: Under förmiddagens diskussion yrkades af en talare afslag på så väl Utskottets hemställan som å alla i ämnet afgifna motioner. Det synes mig häraf, såsom om vi i Kammaren icke vore fullt öfverens om sjelfva principfrågan, om det är riktigt eller icke, att banken utvecklar sin rörelse genom inrättande af afdelningskontor. Detta lärer väl bero derpå, att det i allmänhet icke är erkänt vara rätt, att staten drifver affärsrörelse eller industri, utan man menar, att sådan rörelse skall öfverlätas åt enskilda. Men frågan beror väl också på hvilken industri eller rörelse, som skall bedrivas, och i det fall, hvarom här är fråga, der konkurrans uppstår mellan staten och enskilda i bådaderas verksamhet med afseende å sedelutgifningen, är det väl klart, att staten har icke blott rätt utan äfven skyldighet att konkurrera med de enskilda bankerna. Då det numera lär vara erkänt, att det är en oriktig grundsats att upplåta åt den enskilda företagsamheten att förse landet med mynt under form af papperspenningar, så är det väl också riktigt af Riksbanken att söka undertrycka den enskilda sedelutgifningen. Ju mindre af de enskilda bankernas sedelmynt, som är ute i rörelsen, dess mindre är faran af den falska grundsats, som hos oss i detta hänseende tillämpas. Annorlunda är visserligen förhållandet med öfriga grenar af bankernas verksamhet såsom upp- och utlåningsrörelsen, vexeldiskonteringen och så vidare. Detta är ju tydligen en ren affärsverksamhet, hvilken såsom sådan företrädesvis tillkommer den enskilde. Men det kan icke vara förenadt med någon våda, att staten uppträder såsom konkurrent äfven i detta afseende. Om det vore att frukta, att staten skulle förtrycka den enskilda företagsamheten, och att de enskilda bankerna till följd af denna konkurrans skulle gå under, så vore det utan tvifvel orätt att staten uppträdde såsom konkurrent, men med den styrka, de enskilda bankerna hafva. Löper det icke någon fara härför, utan gentemot den utveckling och lifaktighet, de enskilda bankerna hafva, torde snarare Riksbankens afdelningskontor komma till korta i konkurransen med dem. För handel och industri är det väl alltid en fördel, att en konkurrans på detta område finnes, ty ju större konkurransen är, dess lättare och billigare är det naturligtvis att få låna penningar. Således anser jag det klart och afgjort, att staten bör konkurrera med de enskilda bankerna äfven i afseende å egentlig bankrörelse. Men det kan icke ifrågakomma, att staten skulle uppträda såsom konkurrent på alla de platser, der de enskilda bankerna hafva kontor, utan staten måste inskränka sig till

vissa centralplatser, hvilka platser, på sätt äfven Banko-Utskottet velat hemställa, hufvudsakligen inskränka sig till residensstäderna. De utgöra allmänna centralpunkter och, såsom redan anmärkts, drifver staten i dessa redan nu en penningrörelse, i det skatterna der inbetalas till ränterierna, tjänstemännens löner utbetalas o. s. v., och det vore en uppenbar fördel för staten, om skattemedlen kunde inbetalas och utbetalningarne verkställas genom ett Riksbankens afdelningskontor. Vore det meningen att genom dessa afdelningskontors verksamhet hufvudsakligen tillgodose handeln och industrien, då borde man naturligtvis förlägga dessa kontor i de stora handelsstäderna, och i sådant fall borde Sundsvall hafva företräde framför Hernösand, men det är icke blott handel och industri i städerna, utan äfven jordbruket och den industri, som har sitt hem på kringliggande landsbygd, som böra draga fördel af dessa afdelningskontor, och vid sådant förhållande bör den grundsatsen gälla, att residensstäderna äro de mest lämpliga, derest det ej kan tydligt och klart visas, att en annan stad är mera passande. Detta synes mig ingalunda vara visadt i detta fall. Olika meningar härom hafva uttalats från sjelfva norrlandsbänken. Jag anser därför det vara skäl att uppskjuta inrättandet af det ifrågavarande afdelningskontoret, till dess åtminstone norrländingarne sjelfva enats om, hvar det skall förläggas. En kamrat till mig har i stället för ett afdelningskontor i Sundsvall föreslagit ett dylikt inrättande i Kalmar. Jag skulle icke, oaktadt jag väl inser det rätta och billiga i detta förslag, vågat lägga mitt ringa ord i vågskålen för detsamma, om jag ej uppkallats af en ärad talare på stockholmsbänken, som förklarade, att Kalmar icke gerna kunde komma i fråga till inrättande af ett afdelningskontor der, emedan det då skulle inträffa, att alla tre smålandslänen finge hvar sitt afdelningskontor, hvilket vore för mycket tur äfven för smålänningar och skulle emot dem väcka afund, större än den, som redan funnes. Jag ber dervid få erinra, att det icke kan anses vara fullt utredt, huru vida *vi* från kusttrakten äro att anse såsom riktiga smålänningar. Vid universitetet är, såsom vi veta, detta alldeles icke erkändt. Och, såsom äfven torde vara bekant, är i allt fall en del af oss endast lekamligen smålänningar, men andligen deremot östgötar. Jag vill tillika påpeka, att den förmenta turen hittills endast kommit Kronobergs län till godo. Kalmar län ligger allt för långt aflägsset för att at afdelningskontoret i Vexjö och det föreslagna kontoret i Jönköping hafva något gagn, och i synnerhet är detta fallet med Öland med sina omkring 50,000 invånare. Afståndet från Kalmar läns södra gräns till Stockholm är mycket längre än afstånden från Vexjö och Jönköping, och det är alltså icke billigt, att Kalmar län fortfarande skall för sin länerörelse i Riksbanken vara hänvisadt till hufvudkontoret i Stockholm, under det andra orter, som ligga hufvudkontoret närmare, erhålla egna afdelningskontor.

Med hänsyn till den tur, smålänningarne hafva och böra hafva, vågar jag icke kämpa emot inrättande af ett afdelningskontor i Jönköping, utan får väl finna mig deri; men då man, såsom man hört, ännu ej blifvit öfverens om lämpligaste platsen för ännu ett sådant

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

Om inrättan-
de af ytterli-
gare afdel-
ningskontor
af Riks-
banken.
(Forts.)

kontor i Norrland, torde vi kunna låta frågan derom tills vidare, och intill dess man enats om platsen derför, hvilat och i stället förena oss om inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Kalmar.

Af dessa skäl yrkar jag bifall till Herr Danielsons förslag.

Häruti förenade sig Herr *Ljungman*.

Herr And. Nilsson: Efter de många, långa och granna tal, vi hörde i denna fråga på förmiddagen, skulle jag icke begärt ordet, om icke frågans afgörande uppskjutits tills efter middagen. Nu skall jag bedja att få yttra några ord.

Såsom herrarne finna, är jag ibland alla motionärerna den beskedligaste; ty jag vill efterleva det af lektor Waldenström häromdagen begagnade bibelspråket: "Allt hvad I viljen, att människorna skola göra eder, det gören I ock dem"; jag vill, att en hvar af residensstäderna i de 17 af rikets län, hvilka för närvarande äro i saknad af riksbankskontor, skola under loppet af vissa år få sådana. Utskottet har icke yttrat sig ogynnsamt om min motion. En ärad talare på skånebanken påstod väl, att förslaget var djerft; men jag är honom ändå tacksam, för det han icke klandrade detsamma, utan hoppades, att det kunde genomföras i framtiden, och en anledning att vara stolt öfver min motion har jag äfven i den omständigheten, att en ärad talare i Första Kammaren visat stora sympatier för den.

Men nu är det emellertid så illa, att Utskottet tillstyrkt inrättande af allenast två ytterligare riksbankskontor. Huru skall jag då vända mig? Då kan jag ju icke få min önskan om inrättande af sjutton sådana kontor uppfylld. Och ännu värre. Utskottets ärade vice ordförande har förklarar sig icke ingå på inrättande af mera än ett enda afdelningskontor. Mina fromma önskningsar hafva således föga utsigt att uppfyllas. Det kan naturligtvis icke falla mig in att begära votering för bifall till hela mitt förslag, hvilket ju endast vore att onödigtvis slösa bort Kammarens dyrbara tid; och vid sådana förhållanden måste jag, oaktadt jag gerna skulle vilja hålla med småländingarne, isynnerhet den nästföregående talaren, likväl, då jag icke kan hålla mera med den ena än den andra, sluta mig till vice ordförandens i Utskottet förslag derom, att Riksdagen för närvarande må besluta inrättande af allenast ett nytt riksbankskontor, hvilket jag yrkar måtte förläggas till Christianstad. Christianstad är, mine herrar, en ganska betydlig stad med liflig trafik samt en talrik och välmående befolkning i de staden omgifvande orterna.

Jag skall nu icke längre upptaga tiden. Jag har velat hafva i protokollet förvarade min förhoppning och min öfvertygelse, att alla länsresidensstäder, hvilka ännu icke hafva riksbankskontor, snart nog skola hafva hvar sitt sådant.

Herr Anderson i Tenhult: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande af Herr Jonson i Fröstorp i dag på förmiddagen. Han nämnde, så vidt jag fattade hans yttrande riktigt, att Sköfde vore en mera lämplig plats för anläggande af ett Riksbankens afdelnings-

kontor än Jönköping, och att rörelsen omkring den förstnämnda staden vore betydligt större än i trakten af Jönköping. Jag vill fästa hans uppmärksamhet på, att Jönköpings stad är mera än 5 gånger så stor som Sköfde; att i Jönköpings stad finnas icke allenast många utan äfven stora fabriker, hvilkas tillverkningsvärde uppgår till ganska höga belopp, och att i närheten af samma stad i de år, som der framflyta med många och stora vattenfall, är anlagd en stor mängd dels större och dels mindre fabriker och industriella inrättningar. Bland dessa vill jag nämna först Husqvarna symaskins- och obevärsfabrik, som åtminstone till namnet torde vara för alla Kammarens ledamöter väl bekant, och vidare Stensholmens pappersfabrik och Norehammars gjuteri, trämassfabrik m. m. samt många andra, hvilka jag nu icke vill uppräknat. Jag ber dessutom att få fästa den ärade talarens uppmärksamhet på, att Jönköping är beläget så godt som vid gränsen af det län, hvilket han tillhör. Det är nemligen icke stort mera än 1½ mil från Jönköping till Skaraborgs läns gräns och obetydligt längre väg från samma stad, tills Elfsborgs län vidtager. Vid Jönköping framgår en af statens mest trafikerade jernvägar med flere tåg om dagen än vid Sköfde. Men derjemte har Jönköping goda kommunikationer till sjös; ty genom Göta kanal står denna stad i förbindelse med både Öster- och Vesterhafvet. I Jönköping drifves vidare en icke obetydlig handel med utlandet, i följd af hvaraf Jönköping också är stapelstad och har en tullkammare, hvars intrader icke äro så obetydliga. Jag hemställer derföre, huru vida icke Jönköping bör, såsom flere talare förut nämnt, sättas i första rummet.

En talare på göteborgsbänken yttrade på förmiddagen, att han icke vore med om att inrätta något som helst Riksbankens afdelningskontor. Jag väntade icke att få höra ett sådant yttrande från det hållet; ty då just inom det samhälle, han tillhör, finnas och i många år funnits ett dylikt afdelningskontor, så trodde jag, att han icke skulle hafva någonting emot att äfven andra orter komma i åtnjutande af samma förmåner, hvilka tillkommit den ort, han representerar. Nu är ju icke tänkbart, att alla de orter, som kunna behöfvat och önska afdelningskontor, på en gång skola få det, och jag föreställer mig, att det är aldeles nödvändigt att gå tillväga på det sätt, som Banko-Utskottet synes hafva antagit, nemligen att taga ett litet steg i sänder, ehuru jag vill gerna vara med om, att alla de orter, der någon lifligare rörelse förefinnes, och hvilka derföre kunna vara i behof af ett Riksbankens afdelningskontor, äfven skola få det. Då emellertid nu inom Kammaren gjorts yrkande om förläggandet af dylika kontor än på den ena och än på den andra platsen, så hemställer jag hos Herr vice Talmannen om proposition på hvarje ort för sig, till hvilken förläggandet af ett sådant kontor yrkats.

Herr Dickson: Det vill, Herr vice Talman, synas mig, och möjligen äfven flere af denna Kammares ledamöter, som om vi förspilt rätt mycket af vår numera dyrbara tid på långa och många tal i en fråga, som synbarligen, att döma af den diskussion, som här förevarit, ännu icke kan sägas vara mogen för afgörande. Det kan väl icke

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

*Om inrättan-
de af ytterli-
gare afdel-
ningskontor
af Riks-
banken.
(Forts.)*

anses vara fullt välbetänkt, att under det skede bankfrågan i Sverige för närvarande innehar, då en bankkomité's utlåtande är beroende på regeringens pröfning, då vi ännu ingenting veta om utgången af frågan om indragningen af privatbankernas 10-kronesedlar, och då vi icke hafva reda på, hurudan våra enskilda bankers ställning kommer att blifva eller huru vidtomfattande Riksbankens verksamhet blir, fatta beslut i denna fråga. Skulle alla de motioner, som i denna fråga blifvit väckta, och uti hvilka hvar och en vill hafva ett Riksbankens afdelningskontor vid sin dörr, gå igenom, så skulle snart Herr Anders Nilssons i Rinkaby förslag bifallas, och det blefve då ett afdelningskontor i hvarje residensstad.

Jag tror verkligen man gör klokast uti att, i likhet med åtskilliga reservanter från Första Kammaren, för närvarande afstyrka bifall till Utskottets förslag; och vågar jag hos Herr vice Talmannen anhålla om proposition derpå.

Med Herr Dickson instämde Herr *Nydahl*.

Herr Friherre Fock: Då jag under förmiddagen var af tienstgöring i Riksbanken hindrad att närvara i Kammaren vid den diskussion, som då fördes i denna fråga, begagnar jag tillfället att nu yttra några ord i densamma. Jag säger på förhand, att jag icke kommer att göra något yrkande, utan vill endast söka att i någon mån förklara bankofullmäktiges och min egen ställning till den nu föreliggande frågan. Hvad min egen ställning beträffar, så är jag, principiellt taget, visst icke emot inrättandet af nya riksbankkontor. Jag tror tvärtom, att det är något, som man bör sträfva till, och bankoreglementet äfven förutsätter, då deruti bland Riksbankens ändamål förekommer, att "dels upplåna fruktlöst liggande kapital, dels på drägliga villkor, emot fullgod säkerhet, biträda lånebehöfvande med understöd, och sålunda, till befordrande af handels och alla nyttiga närings uppkomst och förkofran, förebygga ocker och obilliga intressens beräknande enskilde emellan." Jag föreställer mig, att ett kraftigt medel till detta måls vinnande skall vara äfven inrättandet af afdelningskontor.

Men, mine herrar, jag tror äfven å andra sidan, att man bör köra vackert i backarne. Denna fråga är ganska allvarsam i och för sig och långt allvarsammare, än den här tyckes blifvit behandlad. Bankofullmäktige hafva i det yttrande, som af dem afgifvits, icke, såsom här påståtts, tillstyrkt anläggande af ytterligare två afdelningskontor, utan fullmäktige hafva egentligen icke tillstyrkt något. De hafva derved i första rummet grundat sig på Riksdagens flera gånger uttalade åsigt att, så länge den stora bankfrågan ännu icke blifvit löst, borde man icke fortgå på den väg, man hittills följt, med Riksbankens utgrenande genom nya afdelningskontor. Mine herrar, vi hafva äfven en annan fråga på föredragningslistan näst efter den, som nu behandlas, och hvars afgörande kan hafva stort inflytande äfven på frågan om upprättande af nya afdelningskontor. Hvarför bankofullmäktige anse angeläget att härvid gå varsamt till väga hafva de i sitt uti ämnet afgifna utlåtande

tydligen uttalat. Fullmäktige hafva deri visat, att till de afdelningskontor, som redan nu äro inrättade, är lemnadt låneförskott af i rundt tal ej mindre än 30 millioner kronor. Dessa afdelningskontor äro i Göteborg, Malmö, Visby, Vexjö, Östersund och Luleå. Eget nog inträffar det förhållandet, att samtliga till afdelningskontoren utlemnade lånefonderne uppgå till en andel af alla Riksbankens lånefonder, som i det närmaste är proportionel mot lånedistriktens sammanlagda folkmängder. Alltså, om man fortsätter med inrättande af flera afdelningskontor för att utgrena Riksbanken allt vidare och vidare, så är det icke svårt att inse, hvilken följden skulle blifva, om nemligen slutligen idealet med ett afdelningskontor i hvarje af rikets residensstäder, såsom man uttryckt sig, verkligen uppnåddes. Följden blefve naturligtvis, att hela Sveriges Riksbank upplöstes i endast afdelningskontor, och att det icke vidare funnes någos hufvudkontor annat än till namnet. Under fullt lugna tider kunde väl ett sådant förhållande måhända icke vara så farligt, men de lugna tiderna äro icke alltid rådande.

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

När åter svåra tider med ekonomiska brytningar och förvecklingar inträffa, då är det behöfligt att hafva en Riksbank med sådana fonder, att den kan uppträda med kraft och understödja näringslivet, hvilket tydligen ej är möjligt, om tillgångarne i väsentlig mån äro splittrade mellan afdelningskontoren.

Det är väsentligen denna omständighet, som gjort, att jag för min del och, jag tror, äfven öfrige fullmäktige icke kunnat vara med om att för närvarande tillstyrka en vidare utgrening af Riksbanken.

Fullmäktige hafva likväl hemställt om ett afdelningskontor för Skaraborgs län, men detta skulle icke vara en utbrytning från hufvudkontoret, så att man derigenom skulle försvaga detta, utan en utbrytning från det redan befintliga afdelningskontoret i Göteborg, hvilket har ett väl stort och omfattande distrikt, på samma gång som Skaraborgs läns lånebehof visat sig särdeles stort. Hvarest inom Skaraborgs län ett sådant lånekontor bör förläggas, lemna jag derhän. Anser man nödvändigt, att afdelningskontoren göras till appendix till länsstyrelserna, böra de läggas i residensstäderna. Anser man åter viktigast, att afdelningskontor förläggas på de platser inom länen, der rörelsen är störst, den omgifvande jorden fruktbarast och landtbruket i största behof af låneunderstöd och dessa platser icke äro residensstäderna, så väljer man naturligtvis en annan ort.

Man har sagt, att det kunde väl icke vara så farligt att utgrena Riksbanken vidare, då den på senare tiden fått så betydliga medel disponibla eller lösgjorda, och man har härvid hänvisat till de indragna och upphörda sedellånen eller vaxlingsförskotten till de enskilda bankerna. Ja, det var vid förra årets slut, som dessa lån ingingo till Riksbanken och således blefvo disponibla, men precis i samma mån de gingo in, gingo de ut igen i lånerörelsen. Såsom bevis härpå ber jag få nämna, att den 31 December 1883, således något öfver ett år sedan, utgjorde utlåningen från hufvudkontoret i rundt tal 32,240,000 kronor.

Af denna utlåning uppgingo sedellånen till 8,700,000 kronor. Om

*Om inrättan-
de af ytterli-
gare afdel-
ningskontor
af Riks-
banken.
(Forts.)*

dessa sedellån kommit in till Riksbanken samt blifvit fria och disponibla, då hade det varit sant, att det funnits en större tillgång. Men den 31 December 1884 eller den dag, sedellånen gingo in, uppgick samma utlåning till 31,347,000 kronor eller endast omkring 900,000 kronor mindre än ett år förut. Lånebehovet hade tagit upp penningarne i alla fall; det var gifvet, att penningarne behöfdes i lånerörelsen under ena eller andra formen; och samtidigt under det året hade hufvudkontoret fått lemna afdelningskontoren en försträckning af omkring 5 millioner kronor. Man skulle nu kanhända säga, att bankofullmäktige kunnat låta bli att lemna så stora försträckningar åt afdelningskontoren. Men det är just hvad de icke gerna kunnat med afdelningskontorens nuvarande organisation. Om nemligen afdelningskontor inrättas och förses med svagare fonder — jag ber de herrar, som nu äro så ifriga att få afdelningskontor förlagda till de län de tillhöra, besinna detta — samt Riksbanken icke är i stånd, att förse dessa afdelningskontor med tillräckliga länemedel, blifva invånarne i dessa distrikt försatta i en sämre ställning än de varit förut. De blifva nemligen till följd af bankoreglementet utestängda från hufvudkontoret, ty der få de icke låna, och, när de komma till afdelningskontoret, har detta icke tillräckliga fonder för att tillfredsställa lånesökandenas behof. Det är därför, som jag tror, att med den organisation, afdelningskontoren nu hafva, man icke bör fortgå på denna väg, förrän Riksbanken har fått sådana tillgångar, att den, utan att försvagas allt för mycket, kan förse de nya afdelningskontoren med tillräckliga fonder. Om man deremot gifver dessa afdelningskontor en annan organisation, på sätt fullmäktige en gång förut antydt, hvarigenom deras utlåningsrörelse inskränktes på det sätt, att de öfvertog den mindre lånerörelsen inom distrikten, men öfverlemnade den större åt hufvudkontoret, då skulle afdelningskontoren kunna arbeta med mindre fonder och hufvudkontoret hafva den stora rörelsen i sin hand. Det är under sådana förutsättningar som en utgrening af Riksbanken genom upprättande af ytterligare afdelningskontor enligt mitt förmenande skulle kunna verkställas, och en sådan anordning måste i en icke allt för långt aflägsen framtid på ett eller annat sätt ega rum. Det är och genom en sådan anordning de enskilda bankerna kunnat ordna sina afdelningskontors verksamhet.

Jag skall nu icke vidare upptaga den redan långt framskridna tiden, utan sluta på sätt jag började nemligen med att förklara, att jag icke skall göra något yrkande.

Herr E. P. Jonsson: En ärad ledamot från Vesternorrlands län, som är motionär för afdelningskontorets förläggande till Sundsvall, anförde mot den uttalade åsigten, att bankkontor företrädesvis borde förläggas till residensstäder, att undantag borde göras med Sundsvall, emedan der bedrefves större handelsrörelse än i Hernösand. Han synes endast vilja tillgodose städerna och deras intressen. Jag för min del har deremot fattat förhållandet så, att man äfven bör tänka något på landsbygden, och anordna ett afdelningskontor så be-läget, att dess invånare få det så pass bekvämt, att äfven de kunna

använda bankkontoren. För öfrigt äro förhållandena betydligt olika i afseende å rörelsen i städerna Sundsvall och Hernösand. En del af de personer, som ega sågverk belägna omkring Sundsvall, bo i sjelfva staden Sundsvall. Så är äfven förhållandet med en del disponenter för dessa sågverk. Annat är förhållandet i Ångermanland och de distrikt, som lyda under Hernösands tullkammare. Der bo sågverks-egarne på landsbygden vid sina sågverk. Endast om man tager hänsyn till detta nu omnämnda förhållande, kan man nu säga, att handelsrörelsen är större i Sundsvall än i Hernösand, om man skulle endast taga hänsyn till städerna; men tar man hänsyn till staden Hernösands läge att kunna så vidt sig göra låter besökas af samtliga länets invånare, så skall han som residensstad hafva företräde. Vidare sade samma ärade talare, att en stor del af Ångermanlands invånare hade det bekvämare, om de på jernväg reste från Sollefteå till Sundsvall än till Hernösand. Men som vi alla torde veta är detta, såsom jernvägen nu blifvit förlagd, en stor omväg, emedan jernvägen först går långt in i Jemtlands län. Skulle så blifva förhållandet, att man borde kunna använda jernväg för att ernå ett afdelningskontor, så borde man hellre använda afdelningskontoret i Östersund; dit har man väglängden en tredjedel kortare från Sollefteå än från Sollefteå till Sundsvall. Man kan resa lika fort från Sollefteå till Bollnäs i Gefleborgs län som till Sundsvall. Det vore då bekvämare att förlägga öfre delen af Ångermanland till Östersund, om man uteslutande skulle taga hänsyn till jernvägen och ej taga med i beräkningen ångbåtskommunikation emellan Sollefteå och Hernösand.

Det var endast med dessa ord jag ville bemöta den omnämnde talarens yttrande.

Jag fortfar att yrka bifall till Herr Lyttkens reservation.

Herr Herslow: Vår svenska Riksdag har den egendomligheten — deri skild från alla andra representanthus — att vissa dagar konstituera sig till bankstämma. Då diskuteras med mycken utförlighet och stor ifver styrelsedécharge, afskrifvandet af osäkra fordringar, afdelningskontor, sedelvalörer o. s. v. Ärendena tyckas mycket intressera Kammararens ledamöter, och att man sätter värde på denna förströelse torde vara fullt bevisadt, då man till och med har betecknat ett komitéförslag, som afser att häri göra ändring, såsom ett "missfoster". Betydelsen af en kritik ligger emellertid i den kritiserandes sakkunskap och insigt, icke i hans kraftuttryck. Då så är, och då dessutom detta komitébetänkande icke nu föreligger till behandling, vill jag, till dess den saken förekommer, låta den bistre ölandsrepresentantens bistra dom hvila. Blott det vill jag tillägga: när det ärendet förelägges till behandling, då hoppas jag att vår svenska Riksdags Andra Kammare skall taga frågan i öfvervägande med all den varsamhet, som erfordras, då det gäller att pröfva en sådan sak, att besluta på ett område, der en förändring är farligast, och icke blott öfverväga frågan, såsom fallet ibland synes här, ur lokalintressenas synpunkt, utan pröfva saken ur synpunkten af det stora allmänna behöfvet af trygghet och säkerhet för det ekonomiska lifvet.

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. (Forts.)

Om inrättan-
de af ytterli-
gare afdel-
ningskontor
af Riks-
banken.
(Forts.)

Hvad beträffar det ärende, som nu föreligger till behandling, så hade jag icke ämnat begära ordet för att deri yttra mig. Jag gör det likvisst nu vid slutet af diskussionen, då jag hört en punkt icke vara vidrörd, som jag anser vara den viktigaste.

Den stora fråga, hvarmed, såsom jag antager, Kammaren nästa år kommer att få sysselsätta sig, innebär i sig den mycket viktiga frågan om Riksbankens förändrade ställning till de enskilda bankinrättningarne i riket. Det förslag, som af komitén blifvit utarbetadt, går derpå ut att gifva mera kraft åt Riksbanken och att låta den, som i vidsträcktaste mån bär ansvaret för upprätthållandet af Sveriges penningeväsende, äfven få vidgad makt öfver detta penningeväsende. Man kan vid utvidgningen af Riksbankens verksamhet begagna sig af två utvägar. Man kan göra den till en centralbank, den stora likvidatorn gent emot utlandet, som har i sin hand regleringen af landets omsättningsmedel och till hvilken de öfriga bankerna vända sig såsom i viss mån sin förläggare och kontrollant. Man låter de enskilda bankerna sköta den mindre rörelsen, och de få i sin ordning vända sig till Riksbanken för att derifrån erhålla omsättningsmedel samt, i de ögonblick de behöfva ökad styrka, äfven nödigt rörelsemedel, kapital. Riksbanken åter, som, i det den får hela sedelutgifningsrätten, erhåller en enorm krafttillväxt, frigöres alltmera från den lilla rörelsen, för att ega full handlingskraft och full handlingsfrihet för den större. Men om icke, på samma gång som privatbankernas makt att operera inskränkes, Riksbanken göres tillräckligt stark att stödja och leda den stora rörelsen, då blir hela vårt penningeväsen utan stöd och ställningen farligare än den nu är. Skola vi göra Riksbanken till en stor centralbank, afsedd att blifva detsamma för Sverige som Englandsbanken är för England, franska banken för Frankrike och tyska banken för Tyskland, så måste den framför allt lemnas stor handlingsfrihet och stora fonder att disponera öfver för att, då så behöfves, kunna uppträda med kraft. Vi få icke läsa dessa fonder i den hos oss så tunga, lilla inrikes rörelsen, utan måste hafva dem så placerade, att de lätt och säkert äro disponibla. Detta är den ena vägen, det ena systemet: Riksbanken göres till den stora banken i landet, hvilken står öfver, stödjer och kontrollerar öfriga bankinrättningar i riket, såsom banker af andra ordningen.

Men man kan för "utvidgningen" af Riksbanken vilja gå en annan väg. Man kan anse Riksbankens verksamhet blifva utvidgad genom att låta den gå ut i orterna, äfven de minsta och på alla ställen draga till sig inlåningsrörelsen och direkt sköta utlåningen samt så småningom sträfva att göra all annan bankverksamhet öfverflödig. Huru vida detta låter sig göra med nödig omtanke om hela näringslivets styrka, det behöfva vi kanske knappt tala om.

Men om vi således hafva två olika vägar att välja på för utvidgandet af Riksbankens verksamhet, af hvilka i den ena banken ställes ofvanför privatbankerna och i den andra vid sidan af dem, såsom konkurrent med den i den lilla rörelsen, så anser jag att det vore mycket klokt att man först beslutade sig för det system, man ville följa, innan man toge något steg i viss riktning. Hvarföre jag begärt or-

det är att, då det icke gerna kan dröja mer än ett år, innan beslut måste fattas i sjelfva hufvudfrågan, som rör vårt hela bankväsen, jag velat begagna tillfället att påpeka angelägenheten deraf, att vi innan dess gör det klart för oss, i hvilken riktning vi vilja att Riksbankens verksamhet skall utvidgas, och icke binda vår framtida handlingsfrihet i saken genom en eller annan verkställighetsåtgärd i detalj. Jag tror icke det är af stor vikt, om man tillägger ett eller par nya bankkontor till dem, Riksbanken redan har; men jag anser, såsom sagdt är, då kanske klokast af Riksdagen att icke i dag besluta sig för någon ändring på detta område.

Jag har endast önskat uttala detta såsom min åsigt i ämnet, utan att dock ens genom ett yrkande vilja söka inverka på Kammaren.

Herr Jonson i Fröstorp: Jag ber att få rätta en missuppfattning, som talaren från Jönköping haft af mitt yttrande på förmiddagen. Jag sade, att det icke kan vara till fördel för Skaraborgs län att hafva ett gemensamt lånekontor med Jönköpings i staden med samma namn, enär invånarna i det först nämnda länet hafva lättare att komma till Göteborg. Jag sade äfven att, trots den stora industri, som finnes i Jönköpings län, jag likväl trodde, att Skaraborgs läns sex städer hade lika stor folkmängd som Jönköpings läns tre. Vidare ber jag få fästa uppmärksamheten på, att, då jag talade om liflig rörelse, jag icke menade endast sådan rörelse som jern- eller tändsticksindustrien, eller fabrikationen af papp i långa banor, utan jag afsåg dermed en annan industri, som också existerar, och det är jordbruksindustrien; och den kan vara lika god som andra näringsgrenar.

Så vidt jag rätt uppfattat de uppgifter, som den officiella statistiken för år 1882 meddelat, utgjorde folkmängden på landsbygden i Jönköpings län då 173,609 invånare, i Skaraborgs län 237,030 och i Vesternorrlands län endast 139,819. Taxeringsvärdet å all jordbruksfastighet på landet utgjorde samma år i Jönköpings län 83 millioner kronor och i Skaraborgs län 152 millioner kronor. Jag har velat lemna dessa upplysningar för att visa, att jag icke misstagit mig på de olika länens vare sig folkmängd eller storlek.

Medan jag har ordet, vill jag äfven erinra derom, att, såsom den ärade bankofullmäktige, hvilken nyss hade ordet, också framhållit, fullmäktige icke tillstyrkt inrättande af något nytt afdelningskontor, utan endast föreslagit, att en filialafdelning skulle utbrytas från lånekontoret i Göteborg och förläggas i Sköfde af den orsak att Skaraborgs län ligger långt från Göteborg, och att det därför mången gång kan vara svårt att pröfva derifrån till Göteborg inkomna lånehandlingar. Jag har sett exempel på, att till och med ganska solida lånesökare, som äfven haft solida borgesmän, icke kunnat utfå ett lån med mindre än de förskaffat sig dels taxeringsbevis på sin fastighet, dels ock gravationsbevis å så väl sin som löftesmannens fastigheter, allt en följd af att låntagarna icke alltid äro kända. Jag tror äfven att styrelsen för lånekontoret i Göteborg skulle vara mycket tack-samt att få lemna en filial till Skaraborgs län och dermed vara ifrån alla bekymmer med låneansökningar från detta län. Om då denna filial

*Om inrättan-
de af ytterli-
gare afdel-
ningskontor
af Riks-
banken.
(Forts.)*

*Om inrättan-
de af ytterli-
gare afdel-
ningskontor
af Riks-
banken.
(Forts.)*

förlades midt i länet, så skulle inga sådana svårigheter för pröfning af lånesökandes säkerheter uppstå för filialkontorets styrelse, som nu ega rum för styrelsen i Göteborg.

Då det sålunda, enligt hvad jag redan nämnt, icke är meningen att utbryta några tillgångar från Riksbankens hufvudkontor utan endast att upprätta en filial till det i Göteborg befintliga afdelningskontoret, så anhåller jag få yrka bifall till min motion, i enlighet med hvad fullmäktige i Riksbanken tillstyrkt.

Herr Nils Petersson: Efter de uttalanden, som den ärade tälaren på skånebanken haft, kan man verkligen blifva villrådig om, hvilket beslut man bör fatta i denna viktiga fråga. Jag är dock för min del öfvertygad, att, så kärt det än kan vara för en hvar motionär att få ett afdelningskontor på sin ort, förslag derom dock icke skulle framställts, så vida en sådan utgrening af Riksbanken skulle medföra någon våda för denna bank, den vi alla äro rädda om och vilja gifva styrka, huru det än må gå med afdelningskontoren. Att någon fara deri skulle förefinnas för Riksbanken, tror dock icke jag, och det tyckes mig, ehuru jag icke är hemmastadd i bankaffärer, som om det vore oundvikligt, att, då privatbankernas oktroj utgår år 1888, och deras sedelutgifning är beroende af oktrojen, någonting från Riksbankens sida åtgöres för att aflösa dessa banker, hvilka hafva lefvat ut sin tid och af hvilka åtminstone icke alla kunna få fortfara med sin verksamhet efter nu löpande oktrojtids slut. Nationen har nu en gång blifvit van vid att få sitt lånebehof fylldt på nära håll; och ehuru Riksbanken naturligtvis icke kan så utgrena sig, att den ersätter alla privatbankskontoren, så synes det mig dock vara klart, att Riksbanken behöfver flere afdelningskontor, än den för närvarande har, hvarför det icke heller torde innebära någon våda i att nu besluta inrättandet af ett eller flera sådana kontor samt bestämma, hvarest dessa skola förläggas. Skulle, såsom man här framställt, hinder för en sådan anordning ligga i den nuvarande organisationen af afdelningskontoren, så bör sådan rättelse deri vidtagas, att så väl hufvudkontoret som afdelningskontoren kunna utan olägenhet för det ena eller det andra uppfylla sina ändamål. Afdelningskontorens nuvarande organisation kan således icke utgöra något hinder för vidtagande af här föreslagna åtgärder.

Det var egentligen dessa omständigheter jag ville framhålla, och då jag icke förstår bedöma, hvilka trakter skulle lämpa sig bäst för inrättande af nya riksbankkontor, så torde det ursäktas mig, om jag, i likhet med min granne, tror, att den ort, jag tillhör, är i lika stort behof af ett sådant kontor som någon annan, och sålunda yrkar bifall till Herr Danielsons motion.

Herr Erickson i Bjersby: Med anledning af Herr Dicksons yttrande ber jag få yttra några ord.

Herr Dickson ansåg att frågan om inrättande af ytterligare afdelningskontor för Riksbanken icke vore mogen. Jag ber att häremot få åberopa, hvad fullmäktige i Riksbanken i fråga härom yttrat sist-

lidet är: fullmäktige säga bland annat: "Skulle emellertid Utskottet finna skäl att redan till innevarande Riksdag hemställa om nya afdelningskontors öppnande, så anse fullmäktige att förslaget åtminstone bör inskränkas till ett eller allra högst två, och detta eller dessa förläggas till orter, der, så vidt nu kan förutses, sådana kontor under alla förhållanden kunna inrättas utan att störande inverka på eller försvåra en allmän plans uppgörande"; och ansågo fullmäktige sig böra, under förutsättningen, att nya kontor skulle inrättas, till erhållande deraf föreslå i första rummet Jönköping och dernäst Norrland. Af det anförda torde man hafva berättigad anledning antaga, att fullmäktige redan då ansågo frågan om inrättande af två nya afdelningskontor, det ena i Jönköping och det andra i Norrland, icke vara omogen. Nu beror det på, huruvida man vill tillmäta fullmäktiges eller Herr Dicksons ord största betydelsen. För min del anser jag de förres vara af större vikt än den senares. Men förhållandet är ju alltid, att då man ingenting vill, tillgriper man hvilka skäl som helst, huru obetydliga de än må vara, för att bekämpa ett missagligt förslag.

Slutligen vill jag uttrycka min förvåning öfver hvad som nyss yttrades i denna fråga af en talare på stockholmsbanken, hvilken talare, som jag tror, deltagit i det fullmäktiges yttrande, jag nyss tagit mig friheten citera. Hans enskilda åsigt i dag och fullmäktiges gemensamt förra riksdagen uttalade synas icke stämma öfverens med hvarandra.

Herr Pehrsson i Törneryd: Blott med några ord skall jag be att få tillkännagifva, att då jag under förmiddagen instämde i det yrkande, som Banko-Utskottets vice ordförande framstälde, jag gjorde detta med tanken fäst på det, enligt mitt förmenande, högst eftersträfvansvärda mål, att Riksbanken snarast möjligt blifver den enda sedelutgifvande bank i vårt land. För att få större visshet om, att Riksbanken skulle kunna i nu antydda hänseende fylla de kraf, som på densamma sålunda komme att ställas, är det, som jag för tillfället skall vara med om att gå något långsammare till väga med upprättande af Riksbankens afdelningskontor i orterna, än hvad jag för öf-
rigt skulle önska.

Herr Sjö: Med anledning af vice ordförandens i Banko-Utskottet sista anförande har jag funnit mig föranlåten begära ordet. Han betonade starkt det stora ansvar, Kammaren skulle åtaga sig, i fall den bifölle det nu föreliggande förslaget. Han får ursäktas mig, om jag är af en alldeles olika åsigt med honom, och om jag ej vill åtaga mig *det* ansvaret, som skulle följa af att icke bifalla en utvidgning af Riksbankens verksamhet så mycket vi kunna göra genom inrättandet af afdelningskontor af densamma.

Herrarne litet hvar — åtminstone de, som voro vid 1879 års riksdag — komma säkerligen allt för väl i håg, huru Riksdagen då fick bevilja icke mindre än 23 millioner kronor — och hvartill? Jo, det

Om inrättan-
de af ytterli-
gare afdel-
ningskontor
af Riks-
banken.
(Forts.)

skulle vara till den så kallade jernvägshypoteksfonden; men denna fond hade just för ändamål att bisträcka de enskilda bankerna, och jag önskar icke, att vi skola få göra om detta vidare. Det torde icke heller komma att behövas, ty är det så, att vi få en enda sedelutgifvande bank — och jag vill hoppas, att så skall ske i en icke aflägsen framtid — så är jag öfvertygad derom, att vårt penningväsen och våra affärsförhållanden skola blifva betydligt starkare och bättre än de nu äro, och såsom skäl för detta mitt påstående vill jag anföra att under goda år utlemna de enskilda bankerna mycket af sina sedlar hvilka de sedermera under dåliga konjunkturer indraga, hvilket förorsakar affärsstockningar och fallissement; helt annorlunda skulle enligt mitt förmenande det blifva om vi finge en enda sedelutgifvande bank, nemligen Riksbanken.

Herr Lyttkens yttrade vidare, att jag klandrat bankofullmäktige, för det de i danska nationalbanken deponerat 2,300,000 kronor. Jag klandrade icke bankofullmäktige härför, det är en missuppfattning af Herr Lyttkens; jag endast omnämnde, att bankofullmäktige i nationalbanken insatt detta belopp för en väl liten ränta, och jag uttalade på den grund såsom min åsigt, att det varit bättre, om detta öfverskott användts för nu i fråga varande ändamål, nemligen till att förlägga ett eller två afdelningskontor, så att de på ett bättre och gagneligare sätt kunnat verka i alla afseenden till våra näringars befrämjande. Tydligt och klart är äfven, att, om man förlägger ett eller annat afdelningskontor af Riksbanken i landets skilda delar, Riksbanken skall till stor del erhålla den vinst, som de enskilda bankerna nu der hafva, och den dessa afdelningsdistrikt tillhörande befolkning få de fördelar, som Riksbanken lemnar billigare och bättre, än hvad de enskilda bankerna göra, såsom vid diskonterande af vexas och upptagande af lån m. m.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets hemställan.

I detta anförande instämde Herr *Andersson* i Knarreвик.

Herr Danielson: Jag skall be att få protestera mot några yttranden, som här fälts.

Friherre Fock framhöll det mycket stora behovet af att iakttaga varsamhet, i händelse Riksbanken skall sträcka ut sin verksamhet till orterna ytterligare. Jag vill då fråga den värde talaren, huru vida icke dessa orter nu hafva lånerätt vid hufvudkontoret, och huru vida icke lånerätten är densamma, vare sig att ett lånedistrikt afskiljes från hufvudkontoret eller ej. Den af honom uttalade åsigt är således icke alls riktig.

För öfrigt förundrar det mig att höra sådant från det hållet, då bankofullmäktiges ordförande kunnat ena året äsyfta och i viss ordning föreslå sex afdelningskontor med samma organisation som nu är gällande, samt fullmäktige i fjor två, men i år icke ett enda. Detta förefaller mig litet konstigt, och, jag ber att ännu en gång få erinra derom, att Riksdagen jemväl beslutat höja grundfonden, hvadan väl

Riksbanken nu kan anses stark nog för bildandet af några nya afdelningskontor.

Herr Herslow antyde möjligen — jag hörde det icke riktigt — att jag yttrat, det Bankkomitén framkommit med ett konstigt förslag. Jag vidhåller detta, och jag vill till stöd för detta omdöme uppläsa ett par stadganden i koniterades förslag, hvilka handla om den s. k. bankstämmanns befogenhet. 37 § i förslaget lyder: "Bankstämman upprättar reglemente för bankens styrelse och förvaltning, hvilket reglemente skall stå i noggrann öfverensstämmelse med de i denna lag gifva stadganden. Bankstämman utfärdar ock instruktion för Riksbankens revisorer." och i § 40 stadgas: "ordinarie bankstämma tillhör att besluta: inrättande eller indragning af afdelningskontor, arfvoden för fullmäktige och revisorerna, efter af befullmäktige afgifvet förslag, arfvoden för styrelseledamöterna vid afdelningskontoren, aflöningsstat för Riksbankens tjenstemän och betjente — — — samt om afskrifning af de Riksbankens fordringar, som af fullmäktige blifvit der till föreslagna."

Såsom Herrarne finna, skulle således den der bankstämman träda i Riksdagens ställe. Hvad jag uppläst är dock blott ett enda exempel på allt det orimliga, som bankkomiténs förslag innehåller, men det torde vara tillräckligt för att berättiga det omdöme, jag i dag vågat uttala om detta arbete.

Herr Lyttkens: Det har upprepade gånger påståtts att Banko-fullmäktige förra året hade tillstyrkt inrättande af två afdelningskontor, ja, en gång till och med af sex sådana. Med anledning häraf ber jag att, med hänvisning till Banko-Utskottets utlåtande 1884 N:o 13 sid. 5, få upplysa om hvad fullmäktige sagt i frågan. Sedan der förut talats om, att organisationen för afdelningskontoren bör vara annorlunda än den är och ordnas i den rigtning, som Friherre Fock nu framhållit, så säges det vidare: "att deremot redan nu och utan ledning af en förut uppgjord, på ofvan angifna grunder hvilande allmän plan och utan vidtagande af ändringar i antydd rigtning i afdelningskontorens verksamhet upprätta nya sådana, anse fullmäktige vara förenadt med olägenheter för Riksbanken, som ej motsvaras af gagnet och därför helst för närvarande böra afböjas". Skulle emellertid, heter det vidare, Utskottet finna skäl att redan då hemställa om nya afdelningskontors öppnande, framhöllo fullmäktige såsom företrädesvis lämpliga platser först Jönköping och dernäst Hernösand eller Sundsvall.

Hvad beträffar Herr Sjös yttrande, att det var olämpligt att utlåna penningar till nationalbanken i Köpenhamn, ber jag få erinra derom, att det icke var fråga om någon utlåning, utan endast placering af papper, så att man på dem kunde skaffa guld och taga vaxlar, samt att det är bättre att guldet gifver ränta än ligger i Riksbanken räntelöst eller skickas ut, hvilket medför utgifter för frakt och andra omkostnader.

Hvad angår Herr Danielsons yttrande om bankkomitén vill jag icke taga den i försvar, men det vill jag säga, att han alldeles har förbi-

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor för Riksbanken.
(Forts.)

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor för Riksbanken.
(Forts.)

sett, att allt hvad som rör Riksbanken i dess fundamentalförfattning är stäldt under Riksdagens vård och under skyddet af att ega civil-lags natur, och hvad beträffar den ifrågasatta bankstämman, skulle den få ungefär samma behörighet, som nu tillkommer Banko-Utskottet förutom i fråga om val af bankofullmäktige. Jag vill emellertid icke nu tvista om bankkomitén; dertill blir nog tillfälle en annan gång och det kanske rätt snart. Nu är det blott fråga om inrättande af ett afdelningskontor. Hvarföre jag emellertid begärde ordet var egentligen för att påvisa det misstag man begått, då man påstått, att bankofullmäktige förledet är tillstyrkt inrättande af två och en gång till och med sex afdelningskontor.

Herr Danielson: Jag ber att blott få till genmäle å hvad Herr Lyttkens yttrat förklara, att, derest Herr Lyttkens velat säga, att jag uppgifvit, det bankofullmäktige någon gång tillstyrkt inrättande af sex nya riksbankskontor, han dervid begått ett misstag. Jag har endast yttrat, att fullmäktiges ordförande en gång i ett särskildt yttrande föreslagit sex dylika kontors inrättande.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken i Jönköping och Sundsvall, dels att dylika kontor måtte inrättas i Jönköping och Kalmar, dels inrättande af allenast ett ytterligare afdelningskontor, hvilket af olika talare föreslagits att förläggas till endera af städerna Jönköping, Sundsvall, Sköfde eller Kristianstad, samt slutligen afslag å samtliga förslagen om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken. Med förklarande att på sätt under öfverläggningen af flere talare yrkats samt för åstadkommande af nödig reda och bevarande af full handlingsfrihet vid beslutens fattande, särskilda propositioner komme att framställas i fråga om hvart och ett af de till inrättande föreslagna afdelningskontor af Riksbanken, hvarom yrkanden under öfverläggningen förekommit, gaf Herr vice Talmannen till en början proposition på dels bifall till yrkandet om inrättande af ett afdelningskontor i Jönköping och dels afslag å samma yrkande; och förklarade Herr vice Talmannen sig finna den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd. Härefter erhöi

Herr Lyttkens på begäran ordet och yttrade: För min del tror jag icke, att det nu beslutade sättet för omröstningen är det rigtiga, utan att man här, likasom i andra frågor, bort uppställa samtliga yrkanden, således äfven det om rent afslag, emot hvarandra under form af proposition och kontraposition, det ena efter det andra. Detta hade varit det grundlagsenliga sättet, men nu kan det komma att inträffa, att det blir afslag på ett yrkande, som eljest skulle hafva bifallits. Jag skall icke hålla så strängt på hvad jag nu framhållit, men jag tror, att det hade varit mera grundlagsenligt.

Vidare anförde:

Herr Ahlström: Jag vet icke, huru vida det är försent eller icke att nu göra anmärkning mot det af Herr vice Talmannen

tillämnade sättet för förevarande frågas afgörande, sedan en voteringsproposition redan blifvit af Kammaren godkänd. Mig förefaller det dock lämpligt, att, såsom nu blifvit ifrågasatt, rösta särskildt om hvarje ort, der inrättande af afdelningskontor föreslagits, och att man i stället, då yrkande framstälts om afslag å frågan i dess helhet, hade bort först göra detta yrkande till föremål för pröfning.

Om inrättande af ytterligare afdelningskontor för Riksbanken.
(Forts.)

Herr Danielson: Jag tror, att den diskussion herrarne nu öppnat, kommit för sent. Den hade nemligen bort upptagas, innan klubban föll efter propositionen om godkännande af den ifrågavarande omröstningspropositionen. Då dessutom under diskussionen i hufvudsaken de olika motionärerna yrkat bifall en hvar till sin motion, torde de också hafva grundlagsenlig rätt att få hvar och en sitt förslag under Kammarens pröfning. Efter mitt förmenande har således Herr vice Talmannen rätt förfarit.

Herr vice Talmannen lät härefter uppläsa följande nu uppsatta voteringsproposition:

Den, som bifaller väckt förslag, att afdelningskontor af Riksbanken skall inrättas i Jönköping, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är berörda förslag af Kammaren afslaget.

Denna omröstningsproposition blef af Kammaren godkänd; och anställdes i följd häraf öfver samma proposition votering, som utföll med 97 Ja och 78 Nej; hvadan Kammaren alltså för sin del beslutat, att ett ytterligare afdelningskontor af Riksbanken skulle inrättas att förläggas i Jönköping.

Sedan Herr vice Talmannen härefter tillkännagifvit att proposition komme att framställas beträffande väckt förslag om inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Sundsvall, begärdes ordet af

Herr Hæggström, som yttrade: Enligt min uppfattning synes denna fråga vara afgjord genom den redan verkställda voteringen, ty blott två yrkanden ingingo i denna, det ena på bifall till inrättande af ett afdelningskontor i Jönköping, och det andra på afslag. Mig synes, att man bort gå till väga på vanligt sätt, eller så, att man genom voteringar om kontraposition kommit upp till endast två yrkanden, mellan hvilka sedan hufvudvotering egt rum. Men jag tror icke det går an, att gå till väga på det sätt, som nu synes vara meningen; åtminstone vill jag hafva till protokollet antecknadt, att det icke går an, att vidare fortsätta med ett dylikt voteringsätt.

*Om inrättan-
de af ytterli-
gare afdel-
ningskontor
af Riks-
banken.
(Forts.)*

Herr vice Talmannen framställde härefter propositioner dels på bifall och dels på afslag å yrkandet om inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Sundsvall; och fann Herr vice Talmannen den senare propositionen hafva blifvit med öfvervägande Ja besvarad. Votering begärdes och försiggick enligt följande nu uppsatta och af Kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som vill afslå väckt förslag att ett afdelningskontor af Riksbanken inrättas i Sundsvall, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit berörda förslag.

Denna votering utföll med 128 Ja och 47 Nej; varande alltså beslut fattadt i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Efter det Herr vice Talmannen vidare framställt propositioner dels på bifall och dels på afslag å yrkandet om inrättande af ett afdelningskontor i Kalmar samt förklarat den senare propositionen vara med öfvervägande Ja besvarad, begärdes äfven härom votering, hvilken anställdes efter följande voteringsproposition:

Den, som vill afslå väckt förslag att ett afdelningskontor af Riksbanken inrättas i Kalmar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit berörda förslag.

Vid rösternas sammanräknande befans, att af Kammarens ledamöter 120 röstat Ja, och 39 Nej, varande alltså äfven i denna punkt beslut fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Yrkandena om inrättande af afdelningskontor i Sköfde eller Kristianstad blefvo, efter framställda propositioner, af Kammaren afslagna.

Sedan beslut sålunda fattats rörande de yrkanden, som beträffande Banko-Utskottets förevarande Utlåtande under öfverläggningen förekommit, förklarades Utskottets i samma utlåtande gjorda hemställan vara genom Kammarens i ämnet fattade beslut besvarad.

Utskottets i slutet af utlåtandet gjorda anmälan lades till handlingarne.

§ 2.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets Memorial N:o 41 i anledning af erhållen återremiss å en punkt i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 10 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Fjerde hufvudtitel.

§ 3.

Till behandling förekom vidare Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets Utlåtande N:o 3 i anledning af väckt motion om åtgärder i och för upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna banksedlar å tio kronor.

Om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna banksedlar å tio kronor.

I berörda af Herr *Sam. Johnson* jemte 34 andra af Andra Kamarens ledamöter afgifna motion var föreslaget:

1:o) "att Riksdagen, för den händelse att Kongl. Maj:t skulle komma att besluta indragning med 1885 års utgång af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar å 10 kronor, måtte, jemte öfriga åtgärder och anordningar, som kunna finnas erforderliga till förekommande af rubbningar i den allmänna rörelsen, besluta, att de enskilda bankerna må från och med 1886 års början under deras återstående oktrotid i Riksbanken rediskontera af dem öfvertagna inländska vexlar intill belopp, motsvarande för hvarje sådan bank hvad densamma med 1884 års slut befinnes hafva i egna tiokronesedlar utelöpande, samt att för sådant ändamål ställa till Riksbankens förfogande svenska statsobligationer till värde af 50 millioner kronor mot skyldighet för Riksbanken att, i fall och i den mån desamma säljas eller förpantas, åter infria dem, så snart lämpligen ske kan; samt, under förutsättning af bifall härtill,

2:o) att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes förordna om upphörande med 1885 års utgång af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar å tio kronor och i sammanhang dermed anmäla de beslut, Riksdagen för sådan händelse i anledning af yrkandet i punkten N:o 1 här ofvan funnit böra från Riksdagens sida vidtagas."

Med anledning häraf hemstälde Utskottet under *punkten 1* af förevarande utlåtande, att Riksdagen ville besluta:

att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om snar pröfning af senaste bankkomités utlåtande och framläggande för Riksdagen af de förslag, som kunde finnas erforderliga för att bereda och genomföra en återgång till systemet af en enda sedelutgifvande bank.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr *Sam. Johnson*: Det vore måhända obehöfligt att jag uppträdde i denna fråga, då Utskottet i viss mån tillstyrkt bifall till

Om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna banksedlar å tio kronor.
(Forts.)

min motion. Men då likväl Utskottets förslag går i en något olika riktning med syftet i motionen, ber jag att få yttra några ord. Jag hade för min del varit Utskottet mera tacksam, om det tillstyrkt bifall till motionen i sin helhet, det vill säga föreslagit, att med nästa års ingång privatbankernas tiokronesedlar skulle indragas, och jag tror, att med Utskottets förslag frågans slutliga lösning skall undanskjutas för en jemförelsevis lång framtid. Såsom saken nu föreligger, vill jag emellertid icke göra något yrkande, så vida ej under diskussionen från annat håll skulle framställas yrkande i den af mig angifna riktning.

Herr Gibson: Herr Talman! När man har framför sig Herr Samuel Johnsons i Hvetlanda motion, hvaruti icke mindre än 34 af denna Kammars ledamöter instämt, hvilka önska att de enskilda bankernas tiokronesedlar måtte med innevarande års utgång indragas, så skulle den, som icke känner frågans genomgripande beskaffenhet, lätt kunna förledas till det misstag, att detta önskningsmål vore en öfverhängande nödvändighet, som ej kunde medföra några följder af annat än den lyckligaste beskaffenhet.

Ähuru min hemort hvarken kan hafva direkt skada eller fördel af ett bifallande beslut, så kan jag icke underlåta att mot ett sådant uttala mina lifligaste betänkligheter. Men dessförinnan tillåter jag mig att förutskicka den anmärkning, att motionärerna hafva framställt yrkande i bestämdt angifvet syfte, hvaremot Utskottet frångår detta i sitt förslag och svarar på en helt och hållet annan fråga, än den som motionärerna äsyftat. Då nemligen motionären föreslår 1:o "att Riksdagen, för den händelse att Kongl. Maj:t skulle komma att besluta indragning med 1885 års utgång af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar å tio kronor, måtte, jemte öfriga åtgärder och anordningar, som kunna finnas erforderliga till förekommande af rubbningar i den allmänna rörelsen, besluta, att de enskilda bankerna må från och med 1886 års början under deras återstående oktrojtid i Riksbanken rediskontera af dem öfvertagna inländska vexlar intill belopp, motsvarande för hvarje sådan bank hvad densamma med 1884 års slut befinnes hafva i egna tiokronesedlar utelöpande, samt att för sådant ändamål ställa till Riksbankens förfogande svenska statsobligationer till värde af 50 millioner kronor mot skyldighet för Riksbanken att, i fall och i den mån desamma säljas eller förpantas, åter infria dem, så snart lämpligen ske kan:

samt, under förutsättning af bifall härtill,

2:o) att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes förordna om upphörande med 1885 års utgång af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar å tio kronor och i sammanhang dermed anmäla de beslut, Riksdagen för sådan händelse i anledning af yrkandet i punkten N:o 1 här ofvan funnit böra från Riksdagens sida vidtagas", så yrkar Utskottet att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om snar pröfning af senaste bankkomité's utlåtande och framläggande för Riksdagen af de förslag, som må finnas

erforderliga för att bereda och genomföra en återgång till systemet af en enda sedelutgifvande bank.

Då senaste bankkomité den 13 December 1884 aflemnat sitt utlåtande, var det visserligen icke förmätet att till nuvarande Riksdag vänta ett kungligt förslag angående ordnandet af den vidlyftiga frågan om ny banklagstiftning. Då emellertid något förslag ej hörts af och då man i stället föredragit att uppskjuta frågan intill dess oktrojtiden för de enskilda bankerna i det närmaste utlupit, kan det visserligen synas som en dylik "knuff" på Kongl. Maj:ts regering i sjelfva verket hade skäl för sig. Likvisst förmodar jag, att äfven om en sådan uraktlåtes skall det kungliga förslaget uppenbara sig till nästa riksdag, och i så fall är det onödigt att vidtaga denna enligt mitt förmenande mindre grannliga åtgärd, hvarigenom, derest Utskottets yrkande godkännes, Kammaren dessutom uttalar deri en förutfattad, ännu omogen och ingalunda tillräckligt öfverlagd mening om önskvärdheten att återgå till en enda sedelutgifvande bank, och detta uttalande synes mig väl kunna anstå, intill dess vi erhålla fullständig kännedom om på hvad sätt och efter hvilka bestämmelser Kongl. Maj:t tänkt sig denna angelägenhet böra ordnas.

Ehuru jag sjelf hyllar meningen, att all sedelutgifning må centraliseras hos en enda nationel bank, måste jag dock afstyrka att Riksdagen nu uttalar någon bestämd önskan i detta hänseende, på grund af en motion i likhet med den föreliggande, som, derest densamma antages, skulle ovilkorligen framkalla icke blott en genomgripande jordbrukskris, hvarigenom motionärerna bundit riset åt sin egen rygg, utom det att en indragning af de enskilda bankernas tiokronesedlar under nuvarande förhållanden skulle gifva Riksbanken en till despotism gränsande maktställning med dess nuvarande reglemente. Af de nuvarande 27 enskilda bankernas 144 afdelningskontor komma utan tvifvel 80 à 90 stycken att indragas på sådana orter, der Riksdagen sannerligen ej ämnar att med riksbanksafdelningskontor ersätta dem, och då uppstår en kapitalomflyttning, dervid bankerna ingalunda kunna hafva någon svårighet att utbetala eller till hufvudkontoren öfverföra beloppet af sina erhållna depositioner eller skulder, hvaremot då detta ej beqvämligen låter sig göra med fordringarne, dess in-kassering säkert kommer att sätta jordbrukaren uti den bekymmersammaste penningeförlägenhet, som snart urartar till kris och prisfall i jordegendom. Hvad utveckling en dylik kris kan erhålla, är naturligtvis omöjligt att förutsäga. Då emellertid såväl bankkomitén som fullmäktige i Riksbanken och Utskottet uttalat sina farhågor för en dylik brådstörtad indragningsplan, och då jag är förvissad att Kammarens ledamöter äfven inse det betänkliga i ett slikt tillvägagående, anser jag onödigt uppehålla mig längre vid denna omständighet.

Bankofullmäktige angifva i sitt vid Utskottets utlåtande fogade anförande, att till mötande af de kraf, som till följd af tiokronesedlarnes indragning, skulle ställas på Riksbanken, denna måtte från Riksgäldskontoret försträckas med 7 millioner kronor i svenska statsobligationer, på samma gång de föreslå att medelst tillgängliga medel

Om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna banksedlar ä tio kronor.
(Forts.)

*Om upphö-
rande af de
enskilda ban-
kernas rätt
att utgifva
egna bank-
sedlar å tio
kronor.
(Forts.)*

höja Riksbankens grundfond med 5 millioner kronor till 40 millioner, en af Riksdagen redan vidtagen åtgärd. Riksbankens obegagnade sedelutgifningsrätt utgjorde den 31 Mars 9,488,011 kronor, således, under förutsättning att den föreslagna förändringen vid innevarande tidpunkt redan träd i kraft, skulle återstående sedelutgifningsrätten nu utgjort 16 och en half millioner. Men då under enahanda förut-
sättning, de enskilda bankernas utelöpande tiokronesedlar utgjorde den 31 Mars 28,764,220 och ännu oinvecklade femkronesedlar 485,630 kronor, synes mig som kunde man med skäl ifrågasätta: hvarifrån skola de felande 13 millionerna erhållas, sedan nu Riksbanken blifvit alldeles pank? Och detta så mycket mer som de enskilda bankerna under perioden 1873—1877 hade i medeltal 10 millioner mera sedlar utelöpande, än som för närvarande är fallet. Svaret finnes dock till hands uti bankofullmäktiges utlåtande, hvari föreslås, att Riksbankens obetäckta sedelstock må höjas från 35 till 60 millioner. Men denna åtgärd synes mig den olämpligaste och sämsta af alla, ty den minskar bankens soliditet genom sagnaden af nödiga bestämmelser rörande säkerheten, på hvilken denna stora öfverskridna sedelemmission må grundas. En så beskaffad åtgärd öfverensstämmer icke heller med de bestämmelser, som komiterade, hvilka upprättat det hos Kongl. Maj:t hvilande bankbetänkandet, ansett böra ligga till grund för en ökning i sedelemmissionen.

Såsom en ersättning dels för den minskning i de enskilda bankernas inkomst, som sedelindragningen medför, dels för uppsamlandet af vaxlar, hvilka vid rediskontering hos Riksbanken skola förses med bankernas indosso eller ansvarighet, anse fullmäktige skäligt erbjuda dessa banker en åttondel af diskontot i returprovision. Nog förefaller det mig, som vore i stället den rätta motiveringen: för att förmå de enskilda bankerna att i liqidv mottaga Riksbankens sedlar och icke sprida dess guld i stället, hvarigenom betänkliga rubbningar kunna uppkomma i Riksbankens obetydliga klingande valutor, hvars storlek ingalunda är betryggande, derest en häftigare ansats skulle göras genom tiokronesedlarnes ersättande med guld uti allmänna rörelsen, måste vi förekomma detta genom att erbjuda bankerna en returprovision. Men tro väl herrarne att vare sig en åttondel eller en fjerdedel af diskontot i returprovision är *nog* att betrygga detta åsyftade ändamål, der man förut odelad åtnjutit hela diskontosatsen? Tiokronesedlarnes belopp, som den 31 Mars utgjorde ungefär 29 millioner, beräkna fullmäktige skall nedgå till cirka 25 millioner. Om vaxlar diskonteras till detta belopp, utgör diskontoräntan å fyra procent 1 million kronor och häraf skulle 125 eller 250 tusen kronor komma att fördelas mellan 27 banker och 144 afdelningskontor. Detta är en spottstyfver, som de flesta säkert skola ringakta, och så länge banklagstiftningen, särskildt hvad beträffar Riksbanken, befinner sig i samma skick som nu och då frågan om dess behöriga ordnande står för dörren, anser jag betänkligt att göra partiella reformer i bankernas vitalintressen, delvis i strid med komiterades åsichter, när ingen tvingande anledning dertill för ögonblicket finnes, utan endast för ett missgrepp, hvarigenom snålheten skall bedraga visheten.

Det är ingalunda min mening att försvara de enskilda bankernas privilegier af sedelemission, enär det bästa försvaret för dessa, ehuru väl på den bittra negativa vägen, vore att tillstyrka bifall till motionärernas förslag. Tvärt om motser jag den tidpunkt, då all enskild sedelemission skall upphöra och centraliseras inom en enda nationel bank. Men att vidtaga denna åtgärd innan grunden till denna bank blifvit reparerad, för att icke säga fullständigt och betryggande ombygd, vill jag ej vara med om. Vi måste hafva den nya byggnaden fullständigt färdig, innan vi börja rifva ned den gamla. Börja vi i orätt ända, skola vi säkert råka in uti ett kaos af förvecklingar, som har till följd att här liksom i försvarsfrågan ingenting blir uträttadt. Privatintresset måste åsidosättas, lika väl som oviljan mot de enskilda bankernas privilegier, hvilkas flämtande lifslampa i alla hänseenden snart är utbrunnen, och då det viktigaste målet är gemensamt för oss alla, böra vi ej genom ett förhastadt beslut träda den naturliga utvecklingen i förväg.

Då Utskottets förslag icke kan sägas innefatta behandling af motionärernas förslag, utan innebär någonting väsentligen olika, då Kammaren genom antagandet af detsamma onödigtvis skulle till Kongl. Majt uttala en förutfattad, oöfverlagd mening under en mindre grannliga form och då vi utan tvivel hafva att nästföljande år emotse ett fullständigt förslag till banklagstiftning, jemte dermed sammanhängande ändringar i annan lag, hvarigenom hela frågan kan på en gång ordnas, får jag nu härmed yrka afslag så väl å Utskottets som motionärernas förslag.

Herr Talmannen, som nu anlände och öfvertog ledningen af Kammarens förhandlingar, lemnade ordet åt:

Herr Sandwall, som yttrade: Då jag icke är delegare i någon enskild bank, ber jag få förutskicka den anmärkning, att hvad jag nu i korthet vill anföra, kommer från en alldeles opartisk person. Jag hade visserligen icke tänkt begära ordet, men då en af bankofullmäktige vid behandlingen af en föregående fråga lät förstå, att Riksbanken redan nu har ganska svårt att lemna ut en eller par millioner kronor till landsorten, för etablerande af afdelningskontor måste jag förklara, att jag anser det förenadt med största våda, att förhindra de enskilda bankerna att utgifva tiokronesedlar. Hade nu varit fallet, att Riksbanken genast med afdelningskontor kunde ersätta de många banker, som i följd af ett dylikt sedelutgifningsförbud komma att indragas, hade naturligtvis ingenting varit att anmärka deremot; ty det är ganska naturligt, att man anser, att Riksbanken bör hafva den vinst, som nu faller enskilda personer tillgodo. Men herrarne må vara öfvertygade om, att äfven om de större städerna icke lida det minsta af detta förbud, skall dock landsorten och landtbrukarne i synnerhet deraf lida mera än de nu kunna ana. Det är nemligen gifvet, att, om aktiebolag, som icke utgifva sedlar, skulle börja att hålla afdelningskontor, vid jernvägsstationerna samt i köpingar och mindre städer, skulle de få betala räntan på de sedlar, de måste hålla i dessa kassor,

*Om upphö-
rande af de
enskilda ban-
kernas rätt
att utgifva
egna bank-
sedlar å tio
kronor.
(Forts.)*

*Om upphö-
rande af de
enskilda ban-
kernas rätt
att utgifva
egna bank-
sedlar å tio
kronor.
(Forts.)*

medan de enskilda bankerna nu deremot sjelfva kunna tillverka och utgifva sedlar. Följden häraf skulle blifva, att, äfven om de enskilda bankerna kunde existera på större platser, måste dock afdelningskontoren indragas, och dessa utgöra, såsom vi hafva hört, ett betydligt antal, jag tror omkring 140. Jag frågar då, hvilka blifva härigenom lidande, om icke just landtborna? Nu har man bankkontor öfver allt, men då privatbankerna icke få utgifva sedlar, kunna de icke hålla dessa afdelningskontor, enär de ju skulle få betala ränta på sina penningar till Riksbanken.

Jag vill nu icke göra något yrkande, synnerligast som här endast är fråga om en skrifvelse till Kongl. Maj:t och vådan deraf icke kan vara särdeles stor. Då frågan återkommer vid en följande riksdag, hafva ju de då närvarande riksdagsmännen frihet att uttala sin åsigt härom. Men jag har velat fästa Kammarens uppmärksamhet på, att detta är, åtminstone enligt mitt förmenande, en ganska betänklig åtgärd. Skulle en mängd enskilda banker upphöra i följd af sedelutgifningsrättens indragning, undrar jag, huru de skola gå till väga, som nu hafva lån deri och blifva tvungna att inbetala desamma.

Jag har endast velat påpeka detta, då jag anser att, hvad man här önskar skall leda till ett ganska vådligt resultat.

Herr Grefve Sparre: Jag vet ganska väl, att opinionen inom denna Kammare emot de sedelutgifvande bankerna är så stark, att ett yttrande i ämnet, äfven om detta blott afser litet moderation, till ingenting tjenar, men jag vill i alla fall yttra mina betänkligheter emot en sådan åtgärd som den att nu på förhand skrifva till Kongl. Maj:t och bedja Kongl. Maj:t genast vidtaga åtgärder för att bereda en snar återgång till systemet af en enda sedelutgifvande bank. Mine herrar, vi veta sannerligen icke riktigt, hvad vi göra, då vi yrka på en sådan skrifvelse.

Den vinst, som privatbankerna hafva af sin sedelutgifningsrätt, är ganska obetydlig. Deremot är det af vigt för dem att hafva en sådan rätt, emedan de derigenom, såsom den siste talaren ganska riktigt anmärkte, kunna hålla kassor för fullgörandet af bankens förbindelse att betala å vista. De hafva derigenom kunnat åstadkomma en lättnad i rörelsen, som vi litet hvar erfarit, genom dels andra å vista förbindelser, dels postremissvexlar och anvisningar från den ena till den andra orten. Om de icke hafva en sådan sedelutgifningsrätt, så blir detta dem omöjligt; likasom att uppehålla de flera kontor, som nu till stor lättnad för allmänna rörelsen finnas å nästan alla orter med någon rörelse, och jag emotser med oro de följder, som komma att inträffa, om dessa bankkontor måste indragas, sedan alla nu vant sig vid dessa bekvämligheter. Det vore önskligt, om man icke af en slags förutfattad opinion emot dessa banker vidtoge ett steg, öfver hvilket hela landet skulle sörja. Mine herrar, då jag först kom till det län, der jag nu bor, så fans icke en enda privatbank inom detta län. I en af de större städerna fans visserligen en filialbank, i en annan en afdelning af Wermlandsbanken, men dessa kunde

icke göra mycket för att tillfredsställa det behof af penningar, som ställes på dem, i synnerhet som de voro begränsade till ytterst små kassor. Då jag försökte åstadkomma en filialbank, svarade man mig, att det vore omöjligt att dermed uträtta något, enär man icke kunde hålla tillräckliga kassor. Detta behof att hålla stor kassa, tillgodoses genom sedelutgifningsrätten, och nu vilja vi på en gång omintetgöra de förmåner, som såmedelst vunnits för nöjet att införa en enda sedelutgifvande bank och sålunda hämma och rent af omöjliggöra affärsrörelsen på landsbygden. De, som lefva i de större städerna, hafva icke någon kännning härutaf, men ute på landsbygden vet man, att dessa kontor äro kärkomna. Om vi nu draga in dessa kontor, så skola vi få se, hvilka följderna deraf blifva och huru ondt om penningar det blir i landet. Vi hafva i dag under flere timmar talat om möjligheten att inrätta ett eller två afdelningskontor af Riksbanken; men, mine herrar, huru många banker och afdelningskontor finnas i landet? Jo, ett hundratal; öfver 150 stycken. Kan man tänka sig, att det skulle vara möjligt för Riksbanken att på en gång ersätta dessa kontor? Det är alldeles omöjligt.

Jag upprepar ännu en gång, att jag ganska väl känner, att det finnes en opinion emot dessa banker här i Kammaren, men jag beklagar, om denna opinion skulle leda oss till att taga det steg, som här är ifrågasatt, nemligen att skrifva till Kongl. Maj:t med anhållan om åtgärders vidtagande för att snart återkomma till systemet af en enda sedelutgifvande bank, hvarigenom de andra sedelutgifvande bankerna måste upphöra. Det är visserligen möjligt, att man i de större städerna kan åstadkomma ett eller annat bankbolag utan sedelutgifningsrätt, men dess rörelse blir inskränkt, och med de kassor, den måste hålla, blir dess verksamhet icke mycket omfattande. Det är väl sant, att här blott är fråga om aflåtande af en skrivelse till Kongl. Maj:t, men vi hafva gjort oss skyldige till dylika beslutsfattande blott alltför ofta, så att det nu åtminstone torde vara skäl att hålla inne med denna ifrågasatta skrifvelsen, så mycket mera som frågan i allt fall hvilar på Kongl. Maj:ts pröfning, och denna skrifvelse under sådana förhållanden icke kan betraktas annorlunda än såsom en påstötning, att Kongl. Maj:t måtte snart afgöra frågan i den rigtning skrifvelsen skulle komma att angifva. Man må om denna sak tänka hvad som helst, så är dock flertalet af oss och deribland jag icke i tillfälle att förutse följderna af indragningen utaf ifrågasvarande sedlar. Den, som lefvat någon tid på landsbygden och erfärit tillståndet derstädes så väl före som efter tillkomsten af dessa enskilda banker, kan icke undgå att med bäfvan se på det steg, vi i dag möjligen gå att taga, och som kan leda till indragning af dessa privatbanker. Man må icke inbillia sig, att Riksbanken kan tillfredsställa allas behof, äfven om man ökar dess tillgångar med huru många millioner som helst, och ersätta allt det goda privatbankerna gjort. Må man icke invagga sig i sådan förvillelse, helst som bankofullmäktige redan uttalat tvifvel om lämpligheten att inrätta ett och annat afdelningskontor till. Tror man då, att det skall vara möjligt att i hela riket inrätta afdelningskontor, som skulle kunna ersätta dessa

Om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna bank-sedlar å tio kronor.
(Forts.)

*Om upphö-
rande af de
enskilda ban-
kernas rätt
att utgifva
egna bank-
sedlar å tio
kronor.
(Forts.)*

privatbanker? Jag tillåter mig fråga, om under de femtio år dessa privatbanker existerat, de skadat någon? Eller har någon människa förlorat ett öre på dem? Och orsaken dertill, grunden till dessa bankers soliditet är i delegarnes solidariska ansvarighet. Den omständigheten nemligen, att de personer, som äro delegare, veta, att, om något hotar banken, de måste af alla krafter bemöda sig att hålla banken uppe och hindra dess fall, är dess styrka. Derför hafva ock, under det att Riksbanken, enligt hvad dess historia visar, mångfaldiga gånger stupat och realiserat, såsom det heter, samt bidragit till ofantliga förluster, under de femtio år privatbanker existerat icke någon människa på dem förlorat ett enda öre. Detta är något att tänka på, innan man beslutar afläta en skrifvelse, såsom nu är i fråga, hvars vigt och betydelse ingen kan förutse.

Jag instämmer med Herr Gibson i hans yrkande om afslag.

I detta yttrande instämde Herrar *Markstedt, Tundal, J. W. Lindh, Blomberg, Toll, Roth* och *Fredenberg*.

Herr Sam. Johnson: Jag har begärt ordet med anledning deraf, att de två nästföregående talarne, och företrädesvis Herr Sandwall, yttrade, att om förslaget om en enda sedelutgifvande bank genomfördes och våra privatbanker sålunda indroges, detta skulle vara den största olycka, som kunde hända landsbygdens invånare. Jag påstår motsatsen. Å de orter på landet, der det finnes bankkontor, uppgå vanligen depositionerna från denna ort till betydligt större belopp än lånerörelsen inom orten. Så är åtminstone förhållandet i den ort jag tillhör och, enligt hvad jag hört af kamrater i Kammaren, lär förhållandet vara detsamma i andra delar af riket. Jag ber få anföra blott ett exempel. Den sista stora krisen inträffade såsom bekant 1878. Hvem var det väl då, som införde strypsystemet i bankrörelsen om icke privatbankerna? De gjorde många människor olyckliga genom det strypningssystem, som då egde rum. Inom afdelningskontoret i Hvetlanda uppgingo vid krisens utbrott depositionsmedlen till 900,000 kronor. Hufvudkontoret förbjöd afdelningskontoret att utlemna mer än 300,000 kronor i utlåning och indrog (resten) till hufvudkontoret. Var icke detta att beröfva den ort, som syntes hafva rätt att fordra att få låna till så högt belopp, som från orten blifvit deponerat, denna dess rättighet. Kreditiven drogos in och endast en och annan god vän till någon af bankens styrande män tilläts omsätta sina lån mot afbetalning och ett par procent för omsättningen. Så göra de enskilda bankerna. Detta har i landsorten framkallat en allmän ovilja mot dem. Jag vill dermed icke hafva bestridt att icke dessa banker gjort mycket godt, samt att man förut icke kunnat undvara dem, men nu deremot tror jag tiden är inne för att draga in dem, hvilket jag också framhållit i den af mig väckta motionen. Jag vill nu icke vidare orda härom, utan då jag vet att Första Kammaren ännu fortsätter behandlingen af denna fråga, och man icke kan förutse dess utgång, vill jag hemställa om att denna Kammar ville för sin del återremittera frågan till Utskottet. Jag gör det på den grund, att jag just nu fått i min hand ett yrkande,

som en i bankfrågor mycket förfaren ledamot inom Första Kammaren der framställt och hvilket är af följande lydelse: "Att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t må anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes förordna om upphörande med 1887 års utgång af de enskilda bankernas rätt att utgifva banksedlar å tio kronors valör."

Då ett dylikt yrkande, som jag nyss haft äran uppläsa, kan göras af en sådan man, så anser jag, att vi här icke böra förhast oss med att fatta något beslut, hvarken i den riktning Utskottets förslag går eller i öfverensstämmelse med min motion.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, anhåller jag, Herr Talman, om proposition på återremiss till Utskottet.

Häruti förenade sig Herr *Sandwall*.

Herr vice Talmannen L. O. Larsson: Jag vill förena mig i det yrkande om återremiss, som nyss blifvit gjordt af Herr Samuel Johnson.

Jag skulle visserligen för min del kunna vara med om Utskottets förslag, sådant det nu föreligger, men det skulle vara under den bestämda förutsättningen, att det vunne Första Kammarens bifall. Det lär dock vara tvifvel underkastadt, huru vida Första Kammaren kommer att godkänna förslaget, och ett definitivt beslut af denna Kammare skulle således allenast blifva en opinionsyttring. En opinionsyttring i det syfte Utskottet här föreslagit önskar jag dock för min del, att Kammaren under nuvarande omständigheter ej skall afgifva; ty man har hittills åtminstone inom Riksdagen ansett, att enskilda bankernas tiokronosedlar kunde indragas utan sammanhang med den stora bankreform, som skulle omgestalta hela bankväsendet. Men om man nu bifaller detta betänkande, så har man derigenom förklaradt, att frågan om indragningen af privatbankernas tiokronosedlar kan afgöras endast i sammanhang med den stora bankreformen och således tillsvidare undanskjutit frågan om denna indragning. Och då man vet, att bankreformen är en stor fråga, och att måhända lång tid kommer att åtgå, innan man kan enas i den, så vore det enligt mitt sätt att se saken icke klokt, om Kammaren redan på förhand uttalade en sådan åsigt. Hade deremot äfven Första Kammaren godkänt detta förslag, så hade äfven jag velat vara med derom, emedan det då blifvit ett gemensamt uttalande från båda Kamrarne, att man önskade ett förslag från regeringen i den riktning, att det borde blifva endast *en* sedelutgifvande bank. Det torde väl också för en del af Kammarens ledamöter vara svårt att godkänna detta betänkande, som grundas på ett komitéutlåtande, hvilket icke kommit till Riksdagens kännedom, d. v. s. ännu icke blifvit utdeladt bland riksdagsmännen. De skulle i sådant fall helt och hållet förlita sig på innehållet i betänkandet och på grund endast af detta fatta sitt beslut.

På det Kammaren därför må hafva fria händer i detta fall, förenar jag mig i Herr Samuel Johnsons yrkande om återremiss. Derigenom komme man i tillfälle att få se, huru vida Första Kammaren kommer att antaga detta förslag eller icke. Antager Första Kammaren icke detta förslag utan afslår detsamma, så vill jag hufvudsakligen

Om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna banksedlar å tio kronor.
(Forts.)

*Om upphö-
rande af de
enskilda ban-
kernas rätt
att utgifva
egna bank-
sedlar å tio
kronor.
(Forts.)*

biträda Herr Samuel Johnsons motion, som visserligen icke blefve annat än en opinionsyttring, äfven den, men hvilken dock går i den riktning, som Andra Kammaren önskar gå i denna fråga.

Herr Carl Ifvarsson: Jag vill först och främst upplysa, att det förslag, som nu föreligger, är tillkommet i följd af en kompromiss mellan Första och Andra Kammarens ledamöter och på initiativ af Första Kammarens ledamöter inom sammansatta Utskottet. Under sådana förhållanden hafva vi, ledamöter från denna Kammare, ansett oss böra instämma i detta förslag, som i alla fall slutligen kan leda till samma mål, som motionären önskat och jag tror vara beaktansvärdt.

Om också detta förslag skulle vinna Riksdagens bifall, är det derför icke sagdt, att man skall gå brådstörtadt till väga med förändring af hela banksystemet, utan man kan få upprättad en plan för det nya systemets successiva genomförande och sålunda till slut få återföra banksystemet till det gamla. så att det återstår endast en sedelutgifvande bank. Jag kan icke heller inse att någon fara skulle uppstå deraf, aldrast som pröfningsrätten skulle tillkomma Riksdagen, sedan Kongl. Maj:t framlagt förslag i ämnet. Frågan gäller nu först, huru vida tiokronesedlarne skola indragas eller om i sammanhang dermed något mera skall åtgöras. Derom har Utskottet icke bestämdt uttalat sig, och jag tror ej heller, att det hade varit skäl att under närvarande omständigheter göra det. Jag föreställer mig emellertid, att detta blir det första steg, som kommer att tagas, så vida man vill tänka sig att kunna genomföra hvad som här är fråga om. Hvad angår de stora vådor, man förespar oss, och de svårigheter, som skulle uppstå för jordbruket, i fall det endast skulle blifva en sedelutgifvande bank i riket, så får jag säga, att jag i det afseendet icke hyser någon fruktan. Jag kan icke fatta, hvarföre icke den allmänna rörelsen kan blifva tillgodosedd lika väl af *en* sorts sedlar som af 100-tals olika privatbankssedlar. Nog begagnar allmänheten lika gerna riksbankssedlar som privatbankssedlar; och hafva de sistnämnda kunnat sättas i omlopp bland allmänheten, lära nog riksbankssedlarne också kunna få erforderlig spridning. Jag tror således icke, att något i den vägen är att befara.

Man talar äfven om den strypning, som skulle inträffa, om de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt indrogs, och bankerna i följd deraf upphörde med sin lånerörelse i landsorten. Ja, detta skulle man kunna föreställa sig, om det vore antagligt, att kapitalisterna skulle hellre ligga på sina kapital, än söka att göra dem fruktbarande. Men som det icke är troligt, kommer det nog att finnas en hel mängd bankinrättningar ändå, fastän af en helt annan beskaffenhet, i det de nemligen få röra sig med Riksbankens sedlar i stället för sina egna. De komme visserligen icke att förtjena så mycket som förut, men de kunna ju upprätthållas derigenom, att dem beredes tillfälle att medelst kreditiv hos Riksbanken förskaffa sig erforderligt förslag af dess sedlar; och få de privata penningeinträttningarna blott

riksbankssedlar att röra sig med, nog blir det tillräckligt med sådana anstalter lika väl hädanefter som hittills.

Att nu få ett förslag om, huru detta skall på lämpligaste sätt ordnas och genomföras, det är hvad Utskottet afser med den tillernade skrivelsen till Kongl. Maj:t. Och ehuru jag icke är fullt belåten med det föreliggande förslaget härtill, i hvilket jag skulle önskat, att man litet mera bestämdt uttalat sig i motionens syfte, är jag likväl villig att lemna detsamma min röst, för så vidt nemligen Första Kammaren godkänner det. Skulle deremot Utskottets förslag förkastas der, då frågan naturligtvis förfaller eller återremitteras, föredrager jag emellertid den senare åtgärden, hvarigenom man kan få tillfälle tänka litet mera på saken.

Jag yrkar alltså tills vidare bifall till utlåtandet.

Herrar *Smedberg, Magnusson, Björkman, Sven Andersson, Anders Nilsson, Aug. Peterson* och *Norèn* instämde i detta anförande.

Herr *Herslow*: Det förslag, som det sammansatta Stats- och Banko-Utskottet här framlagt, utgör icke en direkt slutsats af den motion, som Herr *Sam. Johnson* med flere väckt. Har emellertid logiken medgifvit Utskottet att dermed framkomma, ser jag i dess beskaffenhet intet hinder för Riksdagen att antaga det.

På upprepade framställningar af Riksdagen tillsatte Kongl. Maj:t en komité, som har utarbetat ett förslag till rätt omfattande förändringar i hela vårt banksystem; och Riksdagen kan nu hafva rättighet att snarast möjligt få se och pröfva detta förslag, i synnerhet som ju längre det osäkerhetstillstånd varar, i hvilket vårt näringslif för närvarande hålles, och hvarunder ingen vet om det gamla banksystemet skall bibehållas eller huru vida de enskilda bankerna komma att förändras eller att ersättas af något annat, dess mer måste allmän oro och ängslan blifva rådande och dess mer skall under intrycket häraf vårt penningeväsende lida. Det är känt, att komiténs förslag delar sig i två: förslaget *A* uppställer ett första, förberedande stadium för den större reformen, och förslaget *B* genomför denna reform derhän, att hela sedelemissionen förlägges till en enda centralanstalt. Med kunskap härom eger Riksdagen befogenhet redan nu att, så långt som Utskottets hemställan går, precisera sin framställning till Kongl. Maj:t i ämnet. Man vill se förslagen, just dessa förslag, och så fort som möjligt. Men en utförligare diskussion i sjelfva saken anser jag man helst för närvarande borde undvika, eftersom komitébetänkandet icke är allmänt känt. Jag tillåter mig på samma gång göra den erinran, att man nu liksom då, när sjeliva förslaget skall pröfvas, bör lemna å sido all tanke på, om det och det skulle blifva till vinst för Riksbanken eller för de privata bankerna, då ju ingendera är till för sin egen skull, utan den ena så väl som de andra blott äro tjenare åt landets näringsverksamhet — och endast hålla sig vid hvad som för denna verksamhet kan anses nyttigt och gagneligt.

Med tanken fäst på de faror, som under kritiska tider kunna träffa vårt ekonomiska lif, har komitén för omorganisation af vårt penningeväsende framlagt ett system i syfte att mer och mer konsoli-

*Om upphö-
rande af de
enskilda ban-
kernas rätt
att utgifva
egna bank-
sedlar å tio
kronor.
(Forts.)*

*Om upphö-
rande af de
enskilda ban-
kernas rätt
att utgifva
egna bank-
sedlar å tio
kronor.
(Forts.)*

dera hufvudinstitutet och allt mer och mer begränsa den makt öfver om-
sättningsmedlet, som de enskilda bankerna nu dela med detta institut och
som bör så småningom aftaga på ena hållet i samma proportion som den
ökas på det andra. Den processen får emellertid icke vara kort.
Ty skall man röra vid något med varsamhet, så är det just vid pen-
ningeväsendet. När vi under 50 lyckliga år sluppit någon kris och
vi ega en så lugn ekonomisk ställning, som knappast något land i
Europa kan uppvisa, så är det vår klara pligt att gå varsamt till-
väga, om och när vi skola göra några förändringar. Många tycka
att, när vi haft ett tryggt och ordnad penningeväsen nu i lång tid,
vi borde låta bli att alls försöka ändra det. Men den om-
ständigheten att man icke haft någon eldsvåda under föregående år,
bevisar icke att man ej kan få en sådan i år eller nästa, och ehuru
vi under en lång tid varit fria från krig, böra vi ändå tänka på för-
svarsanstalter. Det är ur sådan synpunkt komitén tänkt sig denna
viktiga fråga böra tagas före just under den lugna tiden och innan
någon ekonomisk olycka inträffat. Förslaget går ut på att först in-
skränka och sedan så småningom borttaga enskilda bankernas sedel-
utgifningsrätt. I sin nuvarande utsträckning är den absolut för stor,
den hvilar på lösa bestämmelser och erbjuder icke någon säker kon-
troll. Den medger en viss frikostighet med krediten under lyckliga
omständigheter, men när de goda konjunkturerna öfvergå till sämre,
så åtdragas tyglarne hårdare, än som är önskligt och nödigt. Komitén
har velat afhjelpa dessa olägenheter genom att sätta en fix gräns för
den enskilda sedelutgifningen. Den har velat fixera de enskilda ban-
kernas sedelutgifningsrätt till ett minimum och tvinga dem att, så
snart de gå öfver denna gräns, begagna Riksbankens sedlar eller
guld. Motionärerna åter hafva tänkt sig göra inskränkningen deri-
genom, att privatbankerna beröfvas rätten att utgifva sedlar af den
för dem nu gällande minsta valören. Det är obestridligt, att man på
detta sätt kan begränsa bankernas förmåga att extravagera. Men det
finnes en skilnad. Under det att den af komitén förslagna inskrän-
kning kommer att verka på enskilda bankernas hela verksamhet, så
kommer det af motionärerna föreslagna sättet att nästan uteslutande
verka på bankrörelsen vid kontoren å de aflägsnaste orterna, men
deremot knappast kännas på hufvudkontoren. Det är säkert att så
blir förhållandet. Jag ber att med några ord få göra detta klart.
Om man i landsorten vill på kreditiv eller i en annan form uttaga
penningar för löpande utgifter, så är man icke betjent af sedlar af
större valör. I samma ögonblick, man erhåller sådana, vill man vexla
till sig smärre sedlar. Följden blir den att, om åt de enskilda ban-
kerna endast lemnas rätt att utgifva stora sedlar, de icke kunna hafva
nytta af sedelutgifningsrätt utom vid de kontor, som betjena den
större rörelsen. Vid de mindre kontoren, der endast smärre sedlar
kunna användas, kunna bankerna icke ligga inne med sina egna sed-
lar i kassan, utan de måste uteslutande hålla kassa i Riksbankens
sedlar. Det bär sig icke och följden blir den, att de smärre kontoren
måste indragas. Gör detta icke någon störande inverkan i orterna?
Jag ber få nämna ett exempel. Styrelsen för Skånes Enskilda bank

har nyligen föreslagit, att ett af de mindre kontoren skulle indragas. Saken var den, att det hade visat sig att kontorets lilla styrelse, en kassachef och en bokhållare, icke kunde utöfva gentemot hvarandra tillräcklig kontroll. Det hade också visat sig att rörelsen vid kontoret icke kunde betala en större styrelse, och därför beslöt styrelsen hemställa till bankstämma, att kontoret skulle indragas. Nu har hela den trakt, der kontoret haft sin verksamhet, petitionerat hos bankstämman, anhållande att kontoret för ortens intressens skull fortfarande finge vara kvar. Och förhållandet är lätt förklarligt. Ty det är icke blott för åtnjutande af moderna bankbequemligheter, utan lika mycket för att i låneform kunna erhålla nödigt driffkapital och förlag, som de smärre kontoren äro af vigt för en ort. Endast på dessa smärre kontor känner man de personer, som bo på dessa aflägsna orter. Om jag reser 3 eller 4 mil till ett större kontor, så är det väl antagligt att der finnas penningar, men man saknar der den nödiga personkännedomen för att jag der skall erhålla kredit. Förhållandet blir därför det, att det stora näringslifvets centra tillgodoses af krediten mera, de aflägsnaste orterna mindre än de förtjena. Herrarne hafva nog hört, huru svårt det varit förr att till och med på de bästa papper få låna penningar i provinserna, äfven då penningetillgången var ymnig i hufvudstaden. Om tiokronesedlarne skulle indragas, så blir otvifvelaktigt förhållandet, att det kommer att finnas ett öfverskott af kredit på de stora platserna, der riksbankskontor finnas, der dessutom privatbankerna kunna begagna sina egna sedlar och därför med dubbel fördel kunna drifva sin rörelse, men deremot en ytterst knapp kredit på sådana platser, der de icke kunna begagna sina stora sedlar, och der den redan nu ringa afkastningen af deras rörelse ytterligare nedsättes derigenom att de måste ligga inne med Riksbankens sedlar såsom kassa. Ty dessa smärre kontor behållas redan nu utslutande ur sedelemmissionens synpunkt. Det är nemligen i regeln för spridningen fördelaktigare att utgifva sedlar från småkontoren än från de stora, fast omsättningen vid de sista är oändligt mycket större. Men de sedlar, som släppas ut från de mindre kontoren i landsorten, blifva i allmänhet längre utelöpande än de, som utgifvas från de stora kontoren. Om man här i Stockholm släpper ut 10 hundrakronesedlar, så återkomma 9 af dem till banken samma dag eller följande morgon. Med den snabbhet i affärlifvet, som nu finnes, då alla större affärsmän hafva bankräkningar, derå de dagligen insätta sitt kassaöfverskott, löper en banksedel nästan ögonblickligt åter in i banken. Men en sedel, som utsläppes i landsorten, blir några dagar eller veckor utelöpande, innan den återkommer. De smärre privatbankskontoren behållas numera endast därför, att de äro de bästa platserna för utgifning af de mindre sedlarne. Vore de icke det, så skulle det vara icke allenast icke renderande, utan absolut förlustbringande att hålla dessa kontor. Kunna vi inrätta dem på annat sätt, så kunna de ju gerna indragas. Men jag tror, att vi icke böra föranleda deras indragning förr än vi veta, huru de skola ersättas.

Jag vill säga att då bankkomitén tänkt sig att för närmaste tiden bibehålla sedelutgifningsrätten åt de enskilda bankerna, gjorde

*Om upphö-
rande af de
enskilda ban-
kernas rätt
att utgifva
egna bank-
sedlar å tio
kronor.
(Forts.)*

*Om upphö-
rande af de
enskilda ban-
kernas rätt
att utgifva
egna bank-
sedlar å tio
kronor.
(Forts.)*

den det under det tysta förehåll, att de enskilda bankerna skulle hafva till åliggande att hålla afdelningskontor i samma utsträckning som hittills. Komitén har tänkt sig, att det vore af vigt att bevara åt allmänheten de bankbeqvämligheter, som finnas och hvarpå vi lärt oss att sätta värde — beqvämligheter som i vårt land finnas till större utsträckning än i något annat land. Ty vi kunna ju här gå in i en bank och utan en skillings särskild afgift köpa ett papper, hvarmed man här i Stockholm kan betala i Haparanda eller Ystad. En bank, som betjenar mig så, att den erlägger hög godtgörelse för nöjet att till min egen disposition förvara min dagkassa och afgiftsfritt verkställer mina liqvider på hvilken plats som helst i riket, är någonting okänt i alla andra land i Europa. Men tron mig, det blir en sådan allmän förbittring i orterna, om dessa beqvämligheter, om denna liberala kredit blir förändrad, att vi knappast kunna derom nu göra oss en föreställning. Vilja vi undvika att väcka en storm af ovilja, ja, hvad mer är, vilja vi undvika faran af en allmän kris, hvilken visserligen icke träffar centra, men så mycket mer de värnlösa mindre platserna, så böra vi handla med varsamhet.

Märkligt är att motionärerna i det hänseendet gifvit komitén rätt, att de i högsta grad vitsordat kraften af den bevisning, komitén lemnat för sitt förslag och sina syften. När herrar motionärer så gjort, så tycker jag att de icke bort förbigå de ord i skrifvelsen till Kongl. Maj:t, hvarmed detta betänkande inledes:

“Beträffande åter“, yttrar komitén, “den förändring i de enskilda bankernas sedelutgifning, som skulle bestå i upphörande af dessa bankers rätt att utgifva sedlar å tio kronor, har komitén, som på annan väg sökt vinna både en omsorgsfullare afvägd begränsning och en fastare grund för den enskilda sedelutgifningen under öfvergångstiden till det af komitén förordade systemet med en enda sedelutgifvande bank, icke kunnat såsom lämplig öfvergångsform förorda förslaget om en dylik indragning. Komitén har så mycket mindre kunnat såsom sådan godkänna detta förslag, som komitén på grunder, som i motiven angifvits, måste antaga, att upphäfvandet af bankernas rätt att utgifva sedlar å den nuvarande lägsta valören, skall i sina verkningar visa sig vara en åtgärd liktydig med hela den enskilda sedelutgifningsrättens indragning och sålunda endast böra beslutas under samma förutsättning, som legat till grund för de af komitén uppgjorda med Lit. B betecknade lagförslag,“ — den förutsättning nemligen, att tiden pröfvas vara inne att direkt öfvergå till systemet af en enda sedelutgifvande bank.

Jag skall icke upptaga tiden längre; jag ber endast få erinra om ett litet tecken, som torde visa, att om vi skola nå målet här, så hafva vi att öfvervinna faror, som icke böra underskattas.

Den ärade motionären upprepade just ett yrkande, som gjorts i Första Kammaren. Detta yrkande lyder: “att Riksdagen måtte aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att enskilda bankernas rätt att utgifva tiokronesedlar måtte vid 1887 års utgång uppböra“.

Det är en rask åtgärd detta. Jag tror också att ett sådant uttalande af Riksdagen skulle komma att väcka en ganska ängslig stäm-

ning i landet; jag tror att det skulle på det kraftigaste motarbeta de utsigter, som eljest kunna finnas för att verkligen få reformeradt vårt privatbanksystem. Jag ber därför få tillägga att detta yrkande i Första Kammaren är gjordt af — Herr Wallenberg.

*Om upphö-
rande af de
enskilda ban-
kernas rätt
att utgifva
egna bank-
sedlar å tio
kronor.
(Forts.)*

Herr Gumælius: Ja, det är riktigt, som den senaste talaren yttrat, att det märkliga yrkandet i Första Kammaren gjorts af Herr Wallenberg. Han ansåg, att det vore betänkligt, att tiokronesedlarne skulle indragas redan vid 1885 års utgång, och tyckte icke heller att det var värdt att indraga dem i terminer, på sätt bankofullmäktige föreslagit, utan han föreslog tidpunkten till utgången af år 1887, hvilket skulle, sade han, leda till att de enskilda bankerna hade året 1888 att reda ut sina saker på före löpande oktrojers utgång. Och jag kan tillägga, att han vann understöd i detta sitt förslag i det hufvudsakliga af en i dessa frågor icke oerfaren man, på hvars förslag Kongl. Maj:t på sin tid beslutade indragningen af femkronesedlarne. Denne yrkade visserligen icke direkt bifall till Herr Wallenbergs förslag, men han yrkade: att ärendet skulle återremitteras till det sammansatta utskottets förnyade behandling i riktning af bifall till Herr Wallenbergs förslag. Intetdera yrkandet gick igenom, men vid den dubbla votering, som hölls i Första Kammaren, bestämdes med 75 röster mot 19, att Herr Wallenbergs förslag skulle sättas till kontraposition, och i den slutliga voteringen afslogs Utskottets hemställan med 62 röster mot 33, som afgåfvos för Herr Wallenbergs förslag. Dessa 33, hvilka utgjorde mera än en tredjedel af Kammarens närvarande medlemmar, ansågo sig således kunna bifalla Herr Wallenbergs förslag utan de små vilkor och inskränkingar, som den förutvarande finansministern ville hafva med.

Då saken emellertid nu är för tillfället afgjord i Första Kammar-
aren, anser jag mig icke böra nu ingå i någon vidare diskussion af denna fråga. Jag hoppas emellertid, att de medlemmar af denna Kammar-
are, som anse det så ytterst betänkligt, att man ifrågasätter denna indragning ett stycke fram i tiden, skola taga saken något lugnare, när de betänka, att i allt fall man har kunnat få biträde af en så stor del af den i dessa saker så betänksamma Första Kammar-
aren, och detta till ett förslag, som enligt min uppfattning går längre än det, som varit framlagdt af bankofullmäktige och är mera positivt än det, som framstälts af sammansatta Utskottet. Jag har i min hand ett förslag, som möjligen, om Kammar-
aren funne det lämpligt, skulle kunna användas i och för ett positivt beslut i frågan. Men det torde å andra sidan icke skada, om man får en liten betänketid för att, under de ändrade förhållanden som nu inträdt, öfverlägga hvad man bör göra, och ur den synpunkten förenar jag mig med de talare, som yrkat frågans återremitterande till Utskottet.

Med Herr Gumælius instämde Herrar *Hægström* och *Sjö*.

Herr Lyttkens: Jag skall motstå frestelsen att inlåta mig på en lång diskussion om de olika banksystemen och följderna deraf.

*Om upphö-
rande af de
enskilda ban-
kernas rätt
att utgifva
egna bank-
sedlar å tio
kronor.
(Forts.)*

Jag skall allenast helt kort, för att lugna de herrar, som anse, att faror äro förenade med öfvergången till systemet af en enda sedelutgifvande bank i riket, hänvisa dem till alla de länders exempel, nemligen de flesta i Europa, der blott en enda sedelutgifvande bank finnes, och derjemte fästa deras uppmärksamhet på, dels att det land, som står oss närmast i afseende på sitt banksystem, nemligen Skottland, redan så allvarsamt börjat tänka på att indraga de enskilda skottska bankernas sedelutgifningsrätt, att antagligt är, att så inom kort kommer att ske, dels ock att Skottlands förnämste bankman positivt uttalat, att Skottland vore absolut tvunget att vidtaga en sådan åtgärd för att kunna få sitt banksystem ordnad på ett tillfredsställande sätt.

Man har påstått, att det skulle åstadkomma en ofantlig förskräckelse hos oss, om vi vidtog dessa åtgärder på en gång. Men hvem har yrkat på, att de skulle ske brådstörtadt? Hvarje klok människa inser tvärtom, att det icke går an att vidtaga dem brådstörtadt. Både komitén och alla andra hafva förklarat, att det måste ske med varsamhet, och det nu ifrågakända skrivesförslaget afser ju endast att få fram de väntade förslagen i bankfrågan för att man skall få se, huru Kongl. Maj:t tänkt sig öfvergången från det gamla till det nya systemet. Skrifvesförslaget tillkom, såsom en ärad talare till höger om mig nyss uppgaf, genom en kompromiss mellan båda Kamrarnes ledamöter i Utskottet och helt och hållet på Första Kammareledamöternas förslag. Andra Kammarens ledamöter inom Utskottet, åtminstone jag för min del, ingingo derpå i förhoppning att derigenom få fram bankförslagen i så god tid innan år 1888, då de enskilda bankernas oktrojer utlöpa, att vi skulle kunna i lugn och med sans öfverväga dem och icke vara tvungna att brådstörtadt och i sista stund godkänna förslag och fatta beslut, som skulle kunna rubba näringslifvet. Men då numera skrivesförslaget fallit i Första Kamraren och jag icke vill vara med om att brådstörtadt så här sent på natten framkasta ett annat förslag till Kammarens pröfning, utan jag önskar ett skriftligen formuleradt, mera öfvertänt förslag, så förenar jag mig med dem, som yrkat på återremiss för att få tillfälle att taga i öfvervägande hvad vidare är att göra för att i god tid förbereda de åtgärder, som böra vidtagas och icke uppskjuta frågan från det ena året till det andra ända till år 1888, då ett ögonblickligt beslut måste tagas, och således hvarken de enskilda bankerna eller Riksbanken finge den tid på sig, som för ordnande af deras förhållanden behöfdes.

Herr Herslow: Blott två ord, till svar åt den ärade talaren från Örebro.

Han sade, att, då en så erfaren bankman som Herr Wallenberg kunnat bifalla förslaget om indragning af de enskilda bankernas tiokronosedlar, detta förslag icke kunde innebära de faror, jag uppgifvit. Men Stockholms enskilda bank med sin sedelutgifning och nästan hela bankverksamhet i hufvudstaden har icke målsmanskap för bankrörelsen och näringslifvet i de aflägsnare landsorterna. Jag har sagt, att indragningen af privatbankstiorna skulle för de aflägsna landsor-

terna vara ytterst kännbar, medan den af de stora bankkontoren på de stora platserna skulle kännas nästan intet; och det är min innerliga tro, att den inskränkning i öfrigt, som af komitén föreslagits, kommer att åtminstone för de särskilda hufvudstadsbankerna kännas dubbelt strängare än indragningen af tiokronsedlarne. Men när det gäller sådana mera aflägsna landsdelar, som t. ex. Norrland, Dalarne, Skåne med flere, och man beslutar frantaga de enskilda bankerna rättigheten att utgifva sedlar af den lägsta valören, då kännes den inskränkning betydligt svårare för dessa orter än den mer rationella, som bankkomitén föreslår. Detta är skilnaden, och därför kunna vi icke tillerkänna denne bankmans erfarenhet stor allmän betydelse. Han representerar i sjelfva verket ett intresse, alldeles motsatt deras; han representerar en stor stads intresse, men icke det intresse, som vi måste anse såsom det öfriga landets, hvilket vida mer saknar, men lika mycket behöfver en billig kredit.

Hvad sjelfva utskottsbetänkandet beträffar, beklagar jag det öde det fått. Jag hade för min del visst inga betänkligheter att biträda Utskottets skrifvelseförslag och då jag hör, att detsamma var utgången af en kompromiss, beklagar jag att denna icke bättre hölls. Ty, det säger jag: två gånger skall man betänka sig, innan man går in på en sådan, men har man gjort det, skall man också hålla den.

Herr Grefve Sparre: Jag ber blott få erinra derom, att, då jag förra gången uppträdde, var det emot Utskottets yttrande, som antydde en *snar* pröfning och *snara* åtgärder. Så väl den ärade talaren på malmöbanken som den senaste på hallandsbanken talade om någonting helt annat, och jag vill gerna instämma med Herr Herslow deri, att man bör långsamt förbereda och vidtaga sådana åtgärder, som erfordras för denna frågas lösning. Men om herrarne behagade läsa igenom detta betänkande, så finnes der icke ett ord, som antyder en långsam förberedelse, utan tvärt om heter det, att Utskottet "huser den åsigt, att en *snar* lösning af denna viktiga fråga" är af behöfvat påkallad, hvarefter föreslås, att hos Kongl. Maj:t anhålla om "*snar* pröfning" och framläggande för Riksdagen af förslag i saken. Dessa ord kan jag icke tyda annorlunda, än att meningen är, att den önskade åtgärden skall *snart* vidtagas. Vill man långsamt förbereda saken, har jag ingenting deremot, men att gå brådstörtadt till väga, det måste jag motsätta mig, och det är därför jag yrkar afslag å detta betänkande. Om herrarne behaga återremittera frågan, har jag heller ingenting deremot.

Herr Carl Ifvarsson: Det är mycket riktigt, som grefve Sparre sade, att man åsyftar, att de åtgärder, hvarom fråga är, skola snart vidtagas, men dermed är icke sagdt, att dessa åtgärder skulle genomföras brådstörtadt. Man önskar blott, att så snart som möjligt få från Kongl. Maj:t framlagd en fullständig plan till sakens genomförande, men det är ju något helt annat. Jag tror därför att den ärade talaren har missuppfattat syftmålet med förslaget, i synnerhet som han trodde, att man kanske redan ett år härefter skulle störta de enskilda

*Om upphö-
rande af de
enskilda ban-
kernas rätt
att utgifva
egna bank-
sedlar å tio
kronor.
(Forts.)*

Om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna bankseddlar å tio kronor.
(Forts.)

sedelutgifvande bankerna, ty det har väl sannolikt ingen tänkt uppå, såsom också förut blifvit upplyst. Jag lemnar nu detta derhän, då Första Kammaren icke antagit Utskottets förslag. Då jag förra gången, jag hade ordet, yrkade bifall till det samma, gjorde jag det med vilkor, att det skulle antagas äfven af Första Kammaren, men då så icke har skett, förenar jag mig nu med dem, som yrkat återremiss, på det att man må få tid att tänka på, hvilka åtgärder som böra föreslås och hvad Kammaren bör besluta, så att den icke fattar ett beslut, som är mindre välbetänkt.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt Herr Talmannen gifvit propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag å densamma, dels slutligen och på ärendets återförvisande till Utskottet för förnyad behandling, beslöt Kammaren till Utskottet återremittera punkten.

Punkten 2 blef jemväl till Utskottet återremitterad.

§ 4.

Slutligen föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 54 i anledning af framställning af Riksdagens Justitieombudsman om antagande af en förordning med bestämmande af formulär för det fall, att bekännare af mosaiska trosラーan skall aflägga domareed eller annan i lag eller allmän författning föreskrifven ed.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtanden och Memorial:

N:o 10 b, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till fortsättande under år 1886 af generalstabens topografiska arbeten;

N:o 12 b, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner angående anslag till utgifvande af tidningen "Polisunderrättelser";

N:o 15 b, angående förhöjning af statens bidrag till folkskolläraarnes enke- och pupillkassa;

N:o 42, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående inköp och ombyggnad af Hudiksvalls jernvägsaktiebolags jernväg mellan Hudiksvall och Näsvisen samt jernvägens utsträckning till norra stambanan;

N:o 44, angående fortsättning af arbetet å sakregistret till Rikets Ständers protokoll med bihang för tiden från och med år 1809 till och med år 1866;

N:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Stale i Göteborgs och Bohus län;

N:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efter-skänkande af kronans rätt till tvänne Dana-arf;

N:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående expropriation af mark från indragna militiebostället $\frac{1}{2}$ mantal Ullstorp i Östergötlands län till plats för en skolhusbyggnad för Nykils församling;

N:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inlösen af skattefrälseräntor, kronotonde, som innehafves under enskild eganderätt, samt arbets- eller hofveriskyldighet till skattesåld krono-egendom;

N:o 50, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under Fjerde hufvudtiteln, och

N:o 51, med förslag till voteringspropositioner, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i tvänne frågor rörande anslagen under riksstatens Nionde hufvudtitel; samt

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 55, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. 11 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.